

číslo 16 | srpen 2011

Ekoton

Bulletin EVVO Královéhradeckého kraje

POUŠTĚ PLNÉ ŽIVOTA

SKOREC VODNÍ, ZPÍVAJÍCÍ POTÁPĚČ

SKŘÍTKA ODVEZLI OCHRÁNCI ZVÍŘAT

GLOBÁLNÍ VÝCHOVA POMŮŽE ŽÁKŮM I UČITELŮM

SVĚT Z MALÉ OBCE VYPADÁ JINAK NEŽ Z VELKÝCH MĚST...

CO SE UDÁLO

Svět z malé obce vypadá jinak než z velkých měst...	4
RNDr. Jiří Kulich padesátníkem	6
Jak vytápět kostel aneb další výsledky projektu SIEU představeny	7
Specializační studium pro školní koordinátory	
EVVO Královéhradeckého kraje se blíží do finále	8

FAKTA

Záchranná stanice pro zraněné a handicapované živočichy v Pátku	9
Soutěž ve snižování uhlíkové stopy školy pokračuje	11
Cena za přínos k rozvoji EVVO v Královéhradeckém kraji v roce 2011	11
Skorec vodní, zpívající potápěč	12
Šetrný rybolov	12

V KRÁTKOSTI

Dva regionální kandidáti ve finále Stromu roku 2011	13
Skřítko odvezli ochránci zvířat	13
Den jara na ZŠ Habrmanova	13
V Kostelci nad Orlicí třídí odpad barevně	14
Projektová výuka na náhodské Academia Mercurii	14
Oslavuj Zemi veselé, oslavuj Zemi hravě	15
„Hotelovka“ v srdci teplíčko-adršpašské přírody	15

INSPIRACE Z KRAJE

Tvary a barvy Slunečné stráně	16
Globální výchova pomůže žákům i učitelům	17
Jak se putuje prostorem a časem	18
K pramenům Labe	19

ZE STŘEDISEK EVVO

O kvasnicích a hořčičném zrnku aneb Co je nového v organizaci A Rocha	20
Jak se daří školám v programu Škola pro udržitelný život?	21
Vzdělávací pobyty v Krkonoších	22
Profesní vzdělávání jak se patří aneb Jde to i bez školních lavic	22
ZOO Dvůr Králové – významné centrum vzdělávání	
v Královéhradeckém kraji	23
Co nového v projektu SEVER školám, školy sobě?	24

POMOCNÍK EVVO

Život lesa	25
ABCD Ekologie aneb Životabudič	25
Simulační hra U jezera	25
Desatero domácí ekologie	25
Krajská mykologická poradna	25
Kalendář akcí	26

POSTŘEHY ODJINUD

Pouště plné života	33
--------------------	----

2011 – EVROPSKÝ ROK DOBROVOLNICTVÍ – UZNÁNÍ, NEBO POBÍDKA?

Říká se prý, že dobrovolníka práce baví, profesionála živí... Pokud bychom tuto představu alespoň částečně přijali za svou, pak v oblasti ekologické výchovy jsme „dobrovolníci“ nejspíš všichni. Vždyť i většina profesionálů se k práci v EVVO dostala přes působení v některé dobrovolné, či přímo dobrovolnické organizaci, a sotva kdo z nich vystačí s aktivitami jen v rámci pracovní doby a stanovené pracovní náplně – pro činnost s mládeží i veřejností je vždycky potřeba přidat alespoň něco z osobního volna, nastavit víkendy či dokonce dovolenou.

A tak když před dvěma lety Rada ministrů Evropské unie zodpovědných za kulturu přijala rozhodnutí vyhlásit rok 2011 Evropským rokem dobrovolnictví, oslovila vlastně všechny z nás, kdo se podílíme na rozvoji občanské společnosti a aktivního občanství. Otázkou možná zůstává, zda jde o poctu, respektive uznání významu dobrovolnické činnosti, či o pobídku k dalším aktivitám – Rok dobrovolnictví nepochybně zahrnuje oba aspekty, a když se podíváme na jeho hlavní cíle, je zřejmé, že jde hlavně o druhý z nich – zejména o podporu vytváření prostředí příznivého pro dobrovolnictví v Evropské unii; o posílení pravomocí dobrovolnických organizací a zlepšování kvality jejich činností; o zvýšení celospolečenského oceňování a uznávání dobrovolné činnosti včetně zlepšení obrazu hodnot a významu dobrovolnictví v očích veřejnosti.

Aby tyto záměry nezůstaly jen na papíře, již na konci minulého roku byla v České republice ustavena desítka pracovních skupin, zahrnujících zejména neziskové organizace, mezi nimi i skupina pro dobrovolnictví v životním prostředí, resp. ekologii. Podle ministerstva životního prostředí v této oblasti s dobrovolníky pracuje nejméně 33 občanských sdružení nebo obecně prospěšných společností, na jejichž práci se podílí asi jedenáct tisíc lidí. Jejich zaměření je nám důvěrně známé – od péče o cenná přírodní území přes údržbu naučných stezek, různé terénní výzkumy a leccos dalšího až k ekologické a environmentální výchově a vzdělávání; všechno jsou to tedy činnosti, které čtenáře Ekotonu tangují, trouláme si říci – i baví (a některé také živí...)

Chcete-li využít šance, kterou pro rozvoj dobrovolných aktivit letošní rok přináší, získáte další informace například na webových stránkách www.dobrovolnik.cz, ve Zpravodaji MŽP (2011, čís. 3, str. 24–25), u představitelů dobrovolných organizací či veřejné správy.

(red.)

životní prostředí, příroda, ekologie, klima, biodiverzita, energetika, krajina, doprava, cestování ...

ekolist.cz

rozšířené vyhledávání

vyhledat

titulní strana | zpravodajství | publicistika | zelená domácnost | kultura | kalendář akcí

měsíční souhrn

Zprávy nejnovější nejčtenější

> Zelená domácnost

> Nepřehlédněte

Rozšiřovat letiště? Stačí lepší organizace
14.6.2011 01:34 | PRAHA/LONDYN (Ecomonitor) ▶ Diskuse: 2
Lepší organizace vzletových a přistávacích časů by zvýšila kapacitu evropských letišť o 28 milionů lidí ročně, píše Guardian. ▶

Klaus dává přednost obecnému zákonu o parcích, ne jen o Šumavě
13.6.2011 14:44

"Mám pocit, že zákonů máme až moc, nejsem přívržencem toho, aby se dělaly speciální zákony o konkrétních věcech," konstatoval prezident. ▶

Vedení šumavského parku se chystá kácet stromy na Smrčině
13.6.2011 09:09 ▶ Diskuse: 43

Podle ornitologů se tam ale právě nyní lihnou kufata kriticky ohrožených tetřevů, kteří zde mají jedno z posledních útočišť v Česku. ▶

Už jste někdy jeli elektromobilem? Zkuste to v autopůjčovně
13.6.2011

Kultura

Člověk, krajina, krajinný ráz - kniha přínosná, zbytečná a bizarní
13.6.2011 | Ondřej Hudeček

Publicistika / příroda

Lisabonská katastrofa – Zemětřesení a tsunami může způsobit zkázu i v Evropě
10.6.2011
▶ Diskuse: 19

Publicistika / názory a komentáře

Tereza Stöckelová: Nikoli skromnost, ale mizení solidarity je hrobařem veřejných služeb
7.6.2011
▶ Diskuse: 82

Měsíční souhrn

Květen 2011: Co nepřehlédnout na Ekolistu (a co na to statistiky)
1.6.2011

Lisabonská katastrofa – Zemětřesení a tsunami může způsobit zkázu i v Evropě
10.6.2011 | Jan Stojekal
Zemětřesení, tsunami a oheň v roce 1755 skoro zničily jedno z nejvýznamnějších měst své doby. ▶

reklama

Najdete nás na Facebooku

Ekolist.cz
ekolist.cz To se mi líbí
Ekolist.cz se líbí 1,146 lidem.
Vladimír Klárka Správce Buffalo Petra
Plugin pro sociální síť Facebook

SVĚT Z MALÉ OBCE VYPADÁ JINAK NEŽ Z VELKÝCH MĚST...

Internetový Ekolist (www.ekolist.cz) pomáhá také ekologické výchově a vzdělávání

Název obou sdělovacích prostředků zní podobně a také jejich zaměření je docela blízké, i když se liší dosahem a rozdílná je hlavně forma prezentace. Zatím co **Ekoton**, který právě držíte v ruce, je tištěným regionálním periodikem, server **Ekolist.cz** patří k internetovým médiím, i když také mívá tištěnou podobu. „... určen je čtenářům, kteří chtějí informace o životním prostředí a přírodě dostat v ucelenější a podrobnější podobě, než jakou jsou schopna nabídnout velká média,“ vysvětluje jeho šéfredaktor **Jan Stejskal** (* 1974), absolvent dvou fakult Karlovy univerzity, v letech 2002–2009 šéfredaktor tištěného měsíčníku Ekolist a od začátku roku 2010 šéfredaktor serveru Ekolist.cz. Žije v Krkonoších, je členem redakční rady časopisu Krkonoše-Jizerské hory, napsal knihu „Novopacko – Portrét paměti a srdce“, má tedy blízko k regionu, jemuž je určen Ekoton.

Jaká je role Ekolistu na české mediální scéně?

Internetový Ekolist.cz vznikl na konci roku 1997 a od začátku má jeden hlavní cíl – přinášet neustranné informace o životním prostředí a přírodě. Časem jsme si uvědomili, že by bylo dobré víc přispět k celospolečenské debatě o těchto tématech –

proto máme i názorové stránky, které jsou otevřené komukoli. Přinášíme však nejen zpravodajství a publicistiku, ale i třeba přehled nejnovějších knih a filmů o přírodě a životním prostředí, naši nedílnou součástí je rozsáhlý kalendář akcí v této oblasti, rovněž monitorujeme, co píší jiná média. Jsme tedy informacemi nabitý

server, který je přitom psán srozumitelným, nikoli odborným jazykem. Někteří naši redaktori mají novinářské vzdělání, jiní přírodovědné, jiní společensko-vědní. Na Ekolistu si to své najde prakticky každý, koho aspoň trochu zajímá příroda, životní prostředí nebo i environmentálně šetrné chování.

Ekolist je v českém, a možná i evropském měřítku unikátem, protože se zabývá životním prostředím, ale na rozdíl od mnoha jiných není serverem aktivistickým, který by propagoval nějaký životní postoj či agendu. Je těžké dělat tento typ nezávislé žurnalistiky?

Když si určíte pravidla, tak to zase tak těžké není, spíše bývá trochu složitě vysvětlit to zájemcům o práci v redakci. Už jen z názvu „Ekolist“ má spousta lidí pocit, že vědí, s jakým znaménkem psát. Pak se diví, když je nutíme, aby články psali zpravodajsky a svoje názory si nechávali pro sebe.

Nestává se vám občas, že by někdo řekl: „S ekologií jako vy se bavit nebudu, vy chcete zakázat auta a vyhodit do povětří Temelín“?

Takhle ostře se proti nám ještě nikdo neohradil, je ale pravda, že v souvislosti s názvem Ekolist občas cítím nedůvěru. Někteří lidé mají pocit, že server s takovýmhle názvem automaticky píše „zeleně“ (ať už to slovo znamená cokoli) a že „nezelený“ pohled na věc tím pádem budeme upozadovat, nebo dokonce karikovat. To je samozřejmě nesmysl, zprávy se takhle psát prostě nedají. Nejednou se mi ovšem stalo, že lidé náš férový přístup ocenili. To mě těší, zvlášť proto, že tyto hlasy zaznívají z opačných názorových táborů.

Žijete v Harrachově, Ekolist.cz tedy částečně řídíte na dálku, ale na druhou stranu žijete v přírodě velmi zajímavém prostředí. Pomáhá vám to nějak v práci?

Ono mi to pomáhá spíš v tom, že svět z malé obce, navíc poblíž hranic, vypadá úplně jinak než z poměrně bohaté Prahy nebo jiných velkých měst. V Harrachově a okolí vidím, jak je pro mnoho lidí obtížné sehnat práci, jak je obtížné se veřejnou dopravou dostat do blízkého města jen proto, že leží na území jiného kraje, jak se na venkově pečuje o krajinu apod. Taký si víc všímám proměn přírody v průběhu roku. Občas mě tak napadne téma, na které bych v Praze, kde sídlí redakce Ekolistu, asi nepřišel.

Co je pro vás například v současnosti „velkou kauzou“ Krkonoš či jejich okolí?

V Krkonoších se děje spousta zajímavého a jen jednu kauzu vybrat nedokážu. Z dlouhodobého hlediska třeba sleduji, jak celé Krkonoše proměňuje výstavba apartmánových bytů. Krkonoše se po roce 1990 opravdu významně proměnily a některé místní

samosprávy s důsledky této v mnoha ohledech negativní proměny horko těžko bojují. Taký jsem zvědavý, jestli se podaří odstranit Labskou boudu. Dlouhodobým tématem je rovněž nestálý tlak na rozšiřování sjezdovek. Ono jde v podstatě stále o to, do jaké míry si Krkonoše uchovají svou přírodní tvář a do jaké míry podlehnou tlaku tvrdého turistického průmyslu.

Pokud bych měl zmínit něco netradičního, tak třeba kousíček od Harrachova, částečně v ČR a částečně v Polsku, právě vzniká společným úsilím astronomů, lesníků a ochránců rezervace tmavé oblohy – jde o místo, odkud je v noci vidět na středoevropské poměry mimořádně velké množství hvězd a stojí za to ho takové zachovat.

Není podle vás škoda, že lidé míří za přírodními krásami na dovolené do ciziny a přitom nikdy nebyli třeba v Obřím dole?

To samozřejmě škoda je, Krkonoše jsou stále nádherné kopce, ve kterých se najdou pěkná místa na výlety pro každého. Nehodlám však nikomu výlety do zahraničí rozmlouvat, pro mě samotného znamená poznávání cizích krajů rovněž hodně. Každopádně já se tedy snažím pořádně poznávat i svou vlastní zemi.

Máte nějaký typ na „opomíjený klenot“ v této části Čech?

Z Královéhradeckého kraje pocházím a s mírnou nadsázkou by se dalo říct, že celý kraj mezi Krkonošemi a Pardubicemi pokládám za svůj domov – samozřejmě s tím, že některá místa jsou mi obzvlášť blízká. Budu ale rád, když zůstanou opomíjená. Abych ale neutíkal od otázky: místo, které se mi opravdu líbí a zasluhuje si pozornost, jsou například Josefovské louky, kde vzniká první soukromá ornitologická rezervace v ČR a nejspíš i ve východní Evropě. Jinak mám rád spoustu drobných míst, která přinášejí radost, jako je třeba výhled od vsi Příbyslav nedaleko Nové Paky. Takových míst je ale po kraji spousta, kromě hor mám rád například pískovcová skalní města nebo třeba písničky a staré tůně v okolí Labe.

Vydavatelem Ekolistu je nezisková organizace BEZK, k jejímž projektům patří také projekt s názvem Kulturně historické dědictví a udržitelný rozvoj místních komunit. O co ve stručnosti jde? A spolupracuje na tom také Ekolist?

Jde o projekt, který připravuje učitele na vzdělávání žáků v oblasti

kulturně-historického dědictví. Jinými slovy kolegové z BEZKu učí pedagogy základních a středních škol, jak uchopit nějaké téma z této oblasti a společně se žáky připravit dlouhodobý projekt, který bude žáky bavit i vzdělávat. A jaké to je téma? Například ve Dvoře Králové mají projekt, který se zaměřil na odkaz hraběte Šporka, významného osvícence své doby, který tam rozšiřoval tzv. barokní komponovanou krajinu. Výsledkem byly například zajímavé studentské filmy o Šporkovi či Kuksu. Celkem se po celé ČR do projektu zapojuje zhruba 1000 žáků, podrobnosti je možné se dozvědět na www.kulturnededitvi.com. Ekolist na tom také spolupracuje – některé obzvlášť povedené články, které se staly součástí projektu, jsme zveřejnili ve své publicistické rubrice.

Jaká témata podle vaší zkušenosti čtenáře nejvíce zajímají?

Jednak ta, která se přímo týkají jejich vlastního života. Tedy například jak šetřit energii, jak pomáhat zvířatům a další rady pro šetrný životní styl. Pak jde o témata, která jsou ožehavá a rezonují celou společností – například péče o lesy v národním parku Šumava, dostavba Temelína, ale i třeba klimatické změny. Dalším okruhem jsou pak články o zvířatech a o přírodě a krajinně obecně. Lidé prostě zajímají, zda můžou v českých lesích potkat zubry, jak moc škodí kormoráni, proč některé druhy vymírají, co proti tomu můžeme dělat, anebo proč si zastavujeme půdu hypermarkety. K nejvíce vyhledávaným patří také články z rubriky „Zelená domácnost“, která se v podstatě zabývá ekologickou výchovou. Kdysi jsme například provedli test pracích prášků a zjistili, že některé perou jen o trochu lépe než obyčejná voda. Tenhle článek se stal vůbec nejčtenějším v historii Ekolistu. Zelená domácnost funguje vlastně do značné míry jako poradna – lidé se ptají na věci, které je zajímají, a my se snažíme zjistit odpověď. Osobně tuhle vazbu s našimi čtenáři považuji za velmi důležitou. Napsat nám samozřejmě může kdokoli (ekolist@ekolist.cz, jan.stejskal@ekolist.cz).

Myslíte, že internetovými médii jako je Ekolist.cz bude patřit budoucnost?

Myslím si, že ano, ale nebude to jednoduché.

Děkujeme za rozhovor.

RNDr. Petr Rybář

gavia@seznam.cz

Foto archiv Jana Stejskala

RNDR. JIŘÍ KULICH PADESÁTNÍKEM

Kdyby přišel na svět o sto či dvě stě let dříve, už by mu říkali velebný kmete a vážili si ho pro účast v některém vlasteneckém a obrodném hnutí. Vlasteneckým hitem přelomu tisíciletí je však životní prostředí a ekologie – a tak není divu, že svoji životní energii zaměřil tímto směrem. Ředitel střediska ekologické výchovy SEVER RNDR. Jiří Kulich, spoluzakladatel Ekotonu a člen jeho první redakční rady, se letos na jaře dožil padesáti let. „Vždycky jsem obdivoval, že vedle své přírodovědné specializace se naplno dokáže angažovat jako manažer a ekonom, ba dokonce jako politik,“ říká čestný člen Severu Petr Rybář a dodává: „To je mezi biology vzácný druh... A navíc nezkazí žádnou legraci!“

Jiří Kulich pochází z Horažďovic, narodil se 26. května 1961, a vystudoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor odborná biologie, kde získal také doktorát;

absolvoval i pedagogické studium na pražské pedagogické fakultě. Po ukončení studií se začal věnovat ekologické výchově, a to nejprve ve státních institucích (v regionu zprvu zakotvil na Rýchorské boudě Správy KRNP). V roce 1995 se společně s manželkou a dalšími nadšenci rozhodl založit v Horním Maršově jedno z prvních center ekologické výchovy – Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER, které se postupně rozrostlo na několik pracovišť, a kde je až do současnosti ředitelem.

Veřejně se angažuje i v mnoha jiných funkcích. Je členem předsednictva STUŽ, Komise pro výchovu IUCN, Východoevropského komitétu Komise pro výchovu IUCN a rady Krkonošského národního parku, pracuje ve výboru SSEV Pavučina, v radě Zeleného kruhu aj. Pracoval v různých meziresortních komisích, reprezentoval Českou republiku na mezinárodních konferencích

k EVVO (některé z nich i organizoval, či pomáhal s jejich organizací) atd. Aktivně se podílel na tvorbě několika krajských koncepcí EVVO, je spoluautorem řady národních a mezinárodních projektů, má rozsáhlou publikační činnost a je velkým propagátorem trvale udržitelného způsobu života.

Jeho aktivity nezůstaly bez veřejných ocenění. V roce 2004 s manželkou Hanou získal Cenu Josefa Vavrouška, o rok později převzal Cenu ministra životního prostředí a v roce 2008 obdržel výroční cenu Královéhradeckého kraje za osobní přínos pro EVVO. V témže roce byl navržen Stranou zelených jako kandidát pro volby do Senátu PČR ve volebním obvodu Trutnov.

Všichni pracovníci střediska SEVER přejí svému řediteli do další „50“ neuctahující nadšení a životní pohodu.

Bc. Lenka Hronešová, SEVER
lenka.hronesova@ekologickavychova.cz

JAK VYTÁPĚT KOSTEL

aneb DALŠÍ VÝSLEDKY PROJEKTU SIEU PŘEDSTAVENY

Studenti pěti středních odborných škol představili v Úpici výsledky své práce na projektu, v němž řešili vytápění kostela Československé církve husitské. Navrhli vytápění biomasou, případně tepelným čerpadlem.

19. dubna se v kostele v Úpici sešli zástupci studentů pěti škol (SPŠ Jičín, Střední škola zemědělská Chrudim, SPŠ stavební Náchod, SOU plynárenské Pardubice a SPŠ elektrotechnická z Pardubic), aby představili výsledky své práce na projektu SIEU (Školy pro inteligentní využívání energie).

Pod vedením lektorů SEVERu se studenti zabývali otázkou, jak vytápět některé prostory kostela, které by měly být v budoucnu více využívány. Studenti v průběhu projektu získali znalosti o obnovitelných zdrojích energie, zkušenosti s prací v kolektivu a komunikací s odborníky, učiteli apod., a v neposlední řadě dovednosti, jak prezentovat a obhájit svůj projekt.

„Studenti navrhovali různá řešení – velmi časté bylo doporučení kostel zaopatřit, což není možné vzhledem k faktu, že se jedná o památkově chráněnou budovu. Co se týká samotného vytápění, byly představeny možnosti vytápět biomasou – dřevem, štěpkou nebo peletkami, dále instalace tepelného čerpadla či solárních panelů na střešku kostela. Jako nejvhodnější varianta se

nakonec jeví možnost topení biomasou, ale i tepelné čerpadlo by pro nás v budoucnu mohlo být dobrým řešením. Všechny představené výsledky jsou pro nás užitečnými informacemi, které bychom jinak museli sami složitě zjišťovat, takže teď už víme, že možností vytápění pomocí sluneční energie nemá v našem případě cenu se dále zabývat. Závěrem bych rád poděkoval všem studentům, kteří se do projektu zapojili, za dobře odvedenou práci, řekl Tomáš Karel, farář Církve československé husitské, který spravuje kostel v Úpici.

Tento mezinárodní projekt probíhá v 9 zemích Evropské unie a jeho úkolem je propojit studenty s reálnými situacemi mimo školu a navrhnout konkrétní opatření, která uspoří energii

a sníží produkci CO₂. V ČR je partnerem projektu Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory SEVER Horní Maršov.

Projekt využívá metodu dějové linie. Skupina studentů (třída) založí vlastní Agenturu pro energii a od SEVERu obdrží reálné zadání od klienta. Studenti ve skupinách tvůrčím procesem získávají relevantní poznatky a informace o využívání obnovitelných zdrojů energie. Krystalizující nápady konzultují s odborníky a na závěr zpracují vlastní prezentaci. Všechny agentury na společné prezentaci představí svá energetická doporučení klientům.

Ing. Eliška Knížková, SEVER Horní Maršov
eliska.knizkova@ekologickavychova.cz
 tel: 734 310 966, www.sieu.info.cz

↑ Studenti ze SPŠ Jičín
 představují svůj projekt
 → Farář Tomáš Karel
 při závěrečné konferenci v Úpici

SPECIALIZAČNÍ STUDIUM PRO ŠKOLNÍ KOORDINÁTORY EVVO SE BLÍŽÍ DO FINÁLE

V minulých číslech Ekotonu jsme pravidelně informovali o průběhu studia, v němž se 18 pedagogů z Královéhradeckého kraje připravuje na roli koordinátora EVVO. Jejich „běh na dlouhou trať“ se již blíží k cíli a měl by být přínosem pro ekologickou výchovu v řadě škol a přinést také osobní prospěch účastníkům.

Ve skupině je řada pedagogů, kteří již mají s ekologickou výchovou mnohdy dlouholeté zkušenosti, ale jsou mezi nimi i téměř začátečníci. Úspěšné absolvování studia dle vyhlášky o „výkonu specializované činnosti“ v oblasti EVVO jim umožní nejen kvalitně vykonávat koordinátorskou práci (podrobný popis viz článek v Ekotonu, únor 2011), ale i zařazení do příslušného kariérního stupně (a tedy i jejich odměňování).

V březnu a květnu absolvovali koordinátoři třídní semináře, v červenci závěrečný kurz a v srpnu pak obhajoby závěrečných prací a zkoušky před komisí.

Březnový seminář proběhl v prostorách Centra rozvoje Česká Skalce ve Vile Čerych.

Program byl tentokrát zaměřen na problematiku ekologicky šetrného spotřebitelství, které zahrnovalo informace o ekologicky šetrných výrobcích, biopotravinách, úsporách energie, čistících prostředcích, kancelářských

potřebách atd. Toto vše mohou účastníci využít ve své závěrečné práci při stanovování Organizačních cílů EVVO pro svou školu. O zkušenosti z praxe školního koordinátora EVVO se s přítomnými podělil profesor náhodského gymnázia Mgr. Jan Ježek, který také vedl exkurzi do Ratibořického údolí, jež byla příkladem zajímavého způsobu seznámení s prostředím z nejrůznějších hledisek – geologického, botanického, krajinářského atd.

Květnový seminář se konal v kempu Sedmihorky, v němž má své působiště Středisko ekologické výchovy Český ráj. Učitelé se dozvěděli o právních nástrojích státu v oblasti životního prostředí, o procesu EIA, o možnostech zapojování veřejnosti do ochrany životního prostředí, o roli nevládních organizací a úloze samosprávy. Dozvěděli se, co je Agenda 21, získali přehled institucí a organizací – českých i zahraničních, které působí v oblasti ochrany životního prostředí a ekologické výchovy. V programu nechyběla

ani terénní exkurze po naučné stezce Hruboskalsko. Poslední den semináře strávili pedagogové v ZŠ Železnická, Jičín, kde se s nimi Mgr. František Kynčl podělil o své dlouholeté „koordinátorské zkušenosti“, které zahrnují výkon volitelného předmětu Ekologická praktika, různé školní projekty, využívání a péči o školní zahradu, komunikaci s pedagogickým týmem atd. To vše mohli účastníci zúčtovat v rámci své závěrečné práce, ať již při stanovování dlouhodobých výchovně vzdělávacích cílů a výstupů nebo při přípravě ročního realizačního plánu na školní rok 2011/2012.

Specializační studium probíhá v rámci projektu Environmentální vzdělávání pedagogů, který je podpořen Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci Operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost.

JUDr. Hana Kulichová, SEVER
hana.kulichova@ekologickavychova.cz

SERIÁL: **Záchránné stanice a útulky pro zraněná zvířata v Královéhradeckém kraji**

ZÁCHRANNÁ STANICE PRO ZRANĚNÉ ŽIVOČICHY V PÁTKU

Záchránná stanice pro zraněné živočichy v Pátku při základní organizaci Českého svazu ochránců přírody Polabí vznikla v roce 1984. Nachází se severně od Poděbrad ve Středočeském kraji, avšak její působnost se dotýká i královéhradeckého regionu. Je jednou ze zakládajících stanic Národní sítě stanic ČR a garantuje péči o volně žijící živočichy v působnosti měst Kolín, Jičín, Poděbrady, Nymburk, Český Brod, Lysá nad Labem, Brandýs nad Labem, Mladá Boleslav a Mnichovo Hradiště.

Záchránná stanice je v současné době umístěna na pronajatých pozemcích a členěna dle specializací na jednotlivé skupiny živočichů. V sídle stanice v Pátku je mimo zázemí zahrnující vybavenou ordinaci a karanténní místnosti také přípravná a sklad krmení včetně technického vybavení pro odchyt a převoz zvířat. Ve venkovních prostorách je umístěno 25 léčebných voliér, včetně rozletové voliery, a 6 voliér expozičních.

Pro zkvalitnění péče o živočichy a pro zjednodušení předání živočichů občanům má záchránná stanice síť odběrných míst. Pobočky stanice a odběrná místa se nacházejí v Chotánkách u paní Jitky Kupecké, v Brandýse nad Labem u pana Michala Hradského,

v DDM Mladá Boleslav, v Robousích u Jičína u Mgr. Petry Zikové, v Kojicích u manželů Soukupových a v Kněžmostě u pana Kverka. V Chotánkách jsou umístěny chovy krmených živočichů, další karanténní prostory, voliery pro zpěvné ptactvo, voliery pro savce a vodní plochy pro vodní ptactvo. V Kojicích je zřízena specializovaná Záchránná stanice pro veverky – PINKY (www.veveratka.cz). Stálou veterinární péči stanici zabezpečují MVDr. Jan Bartoněk a MVDr. Vladimír Šoltys. Při složitějších léčebných zákrocích spolupracuje stanice s Veterinárními klinikami v Jičíně a Českém Brodě.

Díky ověřenému a funkčnímu systému jsou pracovníci stanice schopni

do tří hodin od nahlášení případu na kontaktní telefon rychle a kvalitně ošetřit zraněné živočichy v celé oblasti své působnosti.

V roce 2010 bylo do záchránné stanice přijato celkem 1073 jedinců zahrnujících 100 druhů (74 druhů ptáků, 20 druhů savců a 6 druhů plazů). V porovnání s rokem 2009 došlo k nárůstu o 217 živočichů a druhová rozmanitost se zvýšila o 22 druhů. Mezi nejvíce frekventované druhy přijaté do stanice

patřil netopýr rezavý, ježek východní, veverka obecná, poštolka obecná, kos černý a rorýs obecný. V loňském roce, stejně jako v minulých letech, převládá jako hlavní důvod příjmu živočichů do stanice nález mláďat nebo zraněných jedinců. Největší procento z celkového počtu 453 mláďat zaujímali: veverka obecná, ježek východní, ježek západní, poštolka obecná, rorýs obecný, kos černý, zajíc polní a jiříčka obecná. Jedná se zpravidla o jedince či celé vrhy, kdy v důsledku stavebních prací, povětrnostních podmínek, kácení stromů nebo úhynu některého z rodičů je potřeba se o mláďata postarat.

Největší počet zranění (celkem 344 případů) byl zaznamenán u kosa černého, poštolky obecné, káněte lesního, strakapouda velkého, rorýse obecného, zajíce polního a kalouse ušatého.

Největší skupinou živočichů ošetřovaných ve stanici jsou ptáci. V roce 2010 bylo celkem přijato 625 jedinců, což tvoří 58,2 % z celkového počtu přijatých živočichů.

Nejčastější příčinou zranění jsou kolize s elektrickým vedením. Takto postižení ptáci mají mimo zlomenin křídel, které jsou relativně snadněji léčitelné, i rozsáhlé popáleniny. Léčení těchto poranění je velmi komplikované, trvá několik měsíců a ne vždy se podaří případ dotáhnout do zdárného konce.

Po úspěšné léčbě pak následuje celková rehabilitace v rozlétávací voliére. Ve většině případů však dochází k nekrotizaci tkání a následným amputacím křídel. Poté již pak zůstávají tyto jedinci jako trvale handicapovaní a v rámci ekologické výchovy bývají umísťováni do zookoutků, případně jiným zájemcům z řad občanů nebo organizací. Vzácnější druhy pak bývají využívány pro záchranné programy.

Z celkového počtu 1073 přijatých živočichů bylo 577 jedinců plně vyléčeno a úspěšně vráceno do volné přírody, v procentuálním zastoupení jde o necelých 54 % úspěšnosti. V loňském roce se podařilo navrátit zpět do volné přírody i vzácného orla mořského, který prodělal hnisavý zánět zápěstního kloubu na pravém křídle a zároveň byl zcela zesláblý. Orlovi byla naordinována nitrožilní výživa, která musela být volena vzhledem k nefunkčnímu zažívacímu ústrojí. Pomocí probiotických léků pták dosáhl stavu, kdy mohl být operován. Operaci provedla veterinární klinika v Českém Brodě, a orel pak prodělal ještě řadu dalších menších zákroků, které vedly k jeho úspěšnému uzdravení.

Dalším zajímavým pacientem byl lelek lesní, který měl otevřenou zlomeninu pravé nohy, která si vyžádala operaci na Veterinární klinice v Českém Brodě. I tato operace proběhla úspěšně a lelek byl vypuštěn zpět do volné přírody.

V posledním měsíci roku 2010 se podařilo vypustit i další neobvyklé zvíře, potáplici severní. Tento pták byl velice zesláblý, ovšem po několikadenní péči mohl být vypuštěn na Labi.

Nedílnou součástí práce záchranné stanice je i její prezentace na veřejnosti a především osvěta v ochraně přírody. Záchranná stanice v Pátku ročně provede několik desítek přednášek a exkurzí pro základní a střední školy, mateřské školy a veřejnost, kterých se zúčastní přibližně 5000 účastníků, z toho zhruba 3000 návštěvníků navštíví areál záchranné stanice s odborným doprovodem a výkladem zdejších pracovníků. Každý rok se stanice účastní

i několika velkých akcí pro veřejnost, například „Vítání ptačího zpěvu“ v ptačí rezervaci Rožďalovické rybníky, výstavy „Myslivost, rybářství a ochrana přírody“ v Kolíně, kterou navštívilo přes 4500 návštěvníků a Dne Země v Poděbradech.

Luboš Vaněk
vanek.l@seznam.cz

V případě nálezů zraněného živočicha nebo zájmu o návštěvu areálu záchranné stanice je možné využít tyto kontakty:

e-mail: vanek.l@seznam.cz
tel. 603 864 822
www.zachranazivocichu.cz
Facebook: Záchranná stanice pro zraněné živočichy v Pátku

SOUTĚŽ VE SNIŽOVÁNÍ UHLÍKOVÉ STOPY ŠKOLY POKRAČUJE

S novým školním rokem se základním školám a nižším gymnáziím z celé České republiky otevírá příležitost vstoupit do dalšího kola soutěže **Ať je vaše škola CO₂ OL!** Soutěž je součástí tříletého mezinárodního projektu Carbon Detectives, který školám jednak pomáhá při začleňování hlavních zásad udržitelného rozvoje do výuky, jednak učitele a žáky inspiruje ke snižování uhlíkové stopy jejich školy a současně zvyšuje jejich povědomí o klimatických změnách, možnostech využívání inteligentní energie a důležitosti šetrného nakládání s energiemi.

Žáci ve věku 8–14 let budou moci opět soutěžit ve snižování emisí oxidu uhličitého své školy, pro kterou budou navrhnout a realizovat opatření vedoucí k úsporám CO₂. Soutěž, která bude probíhat na národní a posléze mezinárodní úrovni, potrvá do února 2012 a bližší informace o ní naleznete na níže uvedených webových stránkách.

Na webových stránkách projektu je zaregistrováno již téměř 7 000 škol z deseti evropských zemí včetně České republiky. Zájemci o účast v projektu mohou navštívit české webové stránky www.carbondetectives.cz a vyplnit jednoduchý registrační formulář. Už samotná registrace poskytne první orientační odhad uhlíkové stopy příslušné školy, který lze později zpřesňovat a ovlivňovat. Po registraci škola získá také přístup k metodickým materiálům pro pedagogy a učebním textům pro žáky.

Pro pedagogy jsou v září a říjnu připraveny speciální semináře, na nichž si prohloubí svoje znalosti o změnách klimatu, seznámí se s možnostmi pro-

jektu a vyzkouší si práci s jednotlivými učebními nástroji, které projekt nabízí. V případě zájmu o uspořádání semináře ve zvoleném termínu je možno kontaktovat autorku tohoto článku – koordinátorku projektu.

Projekt finančně podpořila Evropská komise prostřednictvím programu Intelligent Energy Europe a Ministerstvo životního prostředí České republiky.

Dita Gollová, SEVER
dita.gollova@ekologickavychova.cz

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

CENA ZA PŘÍNOS K ROZVOJI EVVO V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI V ROCE 2011

Každoročně se na konferenci KAPRADÍ udílí ceny za ekologickou výchovu. Letos tomu nebude jinak, ale nové bude stanovení kategorií ocenění.

Nominován může být jednotlivec či organizace, kteří dlouhodobě působí v oblasti ekologické výchovy nebo vykonali významný počín či realizovali zajímavý projekt v oblasti EVVO. Oceňte jedinečnost i osobní přínos, významný vliv na místo nebo region.

Znáte někoho takového? Neváhejte a posílejte nominace do uvedených kategorií spolu se zdůvodněním, proč si myslíte, že vámi navržený kandidát si zaslouží ocenění. Návrhy obsahu-

jící jméno osoby/název organizace, kategorii, zdůvodnění **zasílejte do 25. 9. 2011** na níže uvedenou adresu.

Nominace bude posuzovat Poradní sbor EVVO Královéhradeckého kraje.

Ceny za přínos k rozvoji EVVO v Královéhradeckém kraji v roce 2011 budou uděleny v průběhu KAPRADÍ, krajské konference ekologické výchovy, která se koná 14. 10. 2011 v prostorách ZŠ Úprkova v Hradci Králové.

Nominace zasílejte:
Radka Urbánková, SEVER, Kavčí plácek 121,
Hradec Králové, 500 03
radka.urbankova@ekologickavychova.cz

KATEGORIE:

1. Celoživotní přínos v oblasti EVVO
2. Ředitel školy/školského zařízení/ manažer neziskové organizace
3. Školní koordinátor EVVO, pedagog nebo lektor
4. Pracovník/ dobrovolník neziskové organizace
5. Komunální politik/pracovník veřejné správy
6. Žák základní či střední školy/ student
7. Podnikatel (právník i fyzická osoba)
8. Škola/školské zařízení/ nezisková organizace

SKOREC VODNÍ, ZPÍVAJÍCÍ POTÁPĚČ

Nový výukový program Správy Krnap, který během února a března absolvovalo ve Vrchlabí přes 300 dětí. Jeho největší atrakcí je pozorování tohoto pozoruhodného zvířete v akci, na Labi.

Skorec je naším jediným pěvcem, který se potápí za potravou. Nemá duté kosti, pod vodou vydrží až půl minuty, hnízda si staví na březích těsně nad vodou. Celý život tráví v korytu řeky či potoka, nikam do křoví se vám neschová. Krátká křídla, silné nohy, dlouhé prsty, promaštěné peří, bílá náprsenka, velikost kosa, to je on. V České republice se jeho početnost odhaduje do 2000 párů. Prozradí ho od trusu potřísněné kameny v korytu potoka. Je tam, kde voda teče prudce a je dostatečně okysličená. Pak v ní nachází dostatek potravy, kterou tvoří vodní bezobratlí. Často se živí chrostíky, které pozře i s jejich schránkou, kterou tvoří většinou kamínky. Ty později coby nestavitelnou složku vyvrhne ve formě vývržků. Jako třeba sovy.

Dost důvodů seznámit se s tímto pozoruhodným ptákem při výukovém programu. Děti nejprve shlédnou poutavou prezentaci s nádhernými fotkami skorce, zjistí na videu, jak se chová při lovu, poslechnou si jeho zpěv, porovnají své představy s vyčpaninou dospělce a mláďete a pak už

vyzbrojeni zapůjčenými dalekohledy vyrazí na jeho pozorování. Výhodou programu je to, že objekt pozorování se běžně vyskytuje v korytu Labe, přímo v centru Vrchlabí, tedy děti se nemusí přepravovat nikam daleko. Lovecká pozorovací vášeň dětí často natolik zaujme, že ani po delší době nejsou ochotny odevzdat dalekohledy... Při pozorování skorce často za-

hlédnou další ptačí obyvatele na Labi – konipasa bílého a horského. Program je možné provádět v podstatě po celý rok, nejlepší období je však od února do května. Pro školy je program zdarma a přihlásit se na něj je možné na adrese autora článku.

Ing. Daniel Bílek, Správa KRNP
dbilek@krnap.cz

ŠETRŇÝ RYBOLOV

Na českém trhu se objevila nová značka, která zákazníkovi usnadní orientaci při nákupu mořských ryb. Značku bílé ryby v modrém poli zavedla celosvětová organizace Marine Stewardship Council (MSC). Zákazník je prostřednictvím této značky informován o druhu a původu ryby.

Výrobky označené modrou pečeti organizace MSC zaručují, že ryby, ze kterých byly vyrobeny, pocházejí z rybolovu probíhajícího v souladu s principy ochrany životního prostředí. Při udělování značky MSC jsou zohledňovány 3 principy:

STAV ZÁSOB RYB

Rybolov musí být uzpůsoben tak, aby se zamezilo nadměrnému lovu ryb a vyčerpání zásob. Musí docházet k prokazatelné obnově zásob, složení těchto zásob podle věku, pohlaví a genetické výbavy nesmí být pozmeněno.

DOPADY RYBOLOVU NA MOŘSKÉ PROSTŘEDÍ

Rybolov musí zohlednit funkci mořského ekosystému, jeho struktura, produktivita, rozmanitost a funkce nesmí

být narušena. Přirozené vztahy mezi druhy, jakož i biologická rozmanitost nesmí být ohrožena.

SYSTÉM MANAGEMENTU RYBÁŘSKÝCH PODNIKŮ

Každý rybářský podnik musí prokázat existenci systému managementu, který zohledňuje lokální, národní a mezinárodní zákony a směrnice. Tento systém se musí zaměřit na dlouhodobé využívání moří a své institucionální a podnikové normy přizpůsobit tomuto cíli.

Značení má zaručit, že rybářská společnost využívá populace ryb a dalších mořských plodů udržitelným způsobem a o danou rybářskou oblast se stará. Ekoznačku však může dostat i zpracovatel, obchodník nebo restaurace, pokud splní normy MSC pro obchodo-

vání s rybami. Ryby se značkou MSC nejsou dostupné ve všech obchodech, prozatím se k jejich prodeji odhodlal obchodní řetězec Kaufland, Lidl a Globus, v letošním roce je chce začít prodávat také Makro. Alternativou šetrnou k životnímu prostředí mohou být ryby z chovů v České republice, které nejsou přepravovány na velkou vzdálenost.

Obecně lze konstatovat, že přestože je Česká republika významným producentem kvalitních sladkovodních ryb, jejich spotřeba u nás je velmi nízká oproti ostatním zemím v Evropské unii. Průměrný občan Evropské unie spotřebuje okolo 11 kg ryb ročně, v České republice se spotřeba rybiho masa pohybuje okolo 5,5 kg na občana a z toho na sladkovodní ryby připadne pouze 1 kg.

(red.)

DVA REGIONÁLNÍ KANDIDÁTI VE FINÁLE STROMU ROKU 2011

Královéhradecký kraj zaznamenal úspěch v letošním ročníku ankety Strom roku, vyhlašované Nadací Partnerství, i když absolutní vítěz bude znám až po vydání tohoto čísla Ekotonu – dva stromy z Hradecka postoupily do užšího výběru. Návrhy svých stromových favoritů mohly obce, občanská sdružení, nevládní organizace i jednotlivci posílat do **15. května 2011, a poté je hodnotila porota.** „Z královéhradeckého regionu máme dva finalisty – Klášterní dub v Broumově a Dub spravedlnosti v Týništi nad Orlicí“, potvrdila pracovnice Nadace Partnerství Mgr. Hana Rambousková a dodala, že „...o vítězi následně rozhodne veřejnost prostřednictvím **DMS nebo hlasovacích archů, a to od 10. července do 10. října 2011.** Vyhlášení vítěze se uskutečňuje u příležitosti **Dne stromů**, který v České republice připadá na **20. října 2011.**“

Organizátoři ankety, která letos vstoupila do svého jubilejního desátého ročníku, nehledají nejstarší, nejvyšší, nejmohtnější, nejkrásnější nebo nejvzácnější strom, ale „*nejsympatičtější*“ strom se zajímavým příběhem, který dokáže spojit lidi bydlící v jeho blízkosti nebo mající k němu vztah. Záměr vychází z poslání nadace – přispívat ke zlepšování životního prostředí lidí – i z hlavního cíle ankety, kterým je posilování místní komunity, **vztahů mezi lidmi** a jejich všímavého postoje k zeleni. V prvním ročníku ankety v roce 2002 „svůj“ strom podpořilo 1400 hlasujících, v roce 2010 svůj hlas poslalo již přes 40 000 lidí.

(red.)

SKŘÍTKA ODVEZLI OCHRÁNCI ZVÍŘAT

Na náš opočenský dům svítí pouliční lampy a na noc musíme přes okno zatahovat závěsy. V půli letošního května se za nimi v přítomnosti odehrál trochu tajuplný příběh.

Byla jsem nemocná, a aby mě mohl manžel ošetřit, rozsvítil, když vtom se ozval záhadný zvuk, jakési jemné kovové cvakání. Těžko ho popsat, ale trochu připomínal cvakání elektroměru. Kdybych byla doma sama, vnímala bych takový zvuk jako vjem na pomezí spánku a bdění, ale slyšel ho i manžel a chtěl zjistit, o co jde. Jakmile se dotkl závěsu u oken, cvakání okamžitě přestalo a ozvalo se jakési „odfouknu-

tí“. Byla to záhada. Střídalo se cvakání a odfukování – nikdy se taková věc nestala, a tak jsme se pídili po příčině. Na vnější straně domu je v těch místech plynoměr a měli jsme hlavně starost, aby v nějakých pravidelných intervalech třeba neunikal plyn. Manžel běhal po ulici v pyžamu a střídavě otevíral a zavíral dvířka od plynoměru a elektrického rozvodu. Své pokusy opakoval, aby se znovu a znovu přesvědčoval, že za zvuk není odpovědný ani plynoměr ani elektřina v domě. Chvillemi cvakání utichalo, ale podivné odfukování bylo slyšet pořád.

Takovéhle zvuky umějí vydávat například velcí pavouci, kteří cvakají klepítky, ale o odfukování nikdo z nás neslyšel, i když jsme oba přírodovědci. Na žádné racionální vysvětlení jsme však nemohli přijít... Pavouky nemám právě v oblíbené, a představa, že mi u levého ucha spí nějaký zatoulaný sklípkan či černá vdova, mě vyvedla z míry. Manžel mě ovšem uklidňoval – kde by se vzal u nás velký pavouk, když vyháním i ty nejmenší z nich, a velké pavouky loví naše dvě kočky? Nedalo mu to však a začal listovat v odborné knihovně – ale o podobném jevu se nikde nepsalo. Byli jsme vzhůru asi hodinu, pak cvakání a odfukování přestalo.

Zhasli jsme, usnuli, a záhada zůstala nevyřešená. Lidé létají na Měsíc, znají už svůj genom, ale co se děje ve starém domě – a ten náš už má půldruhé století – to nedovedeme vysvětlit. Nicméně ráno při snídani jsme příhodu uzavřeli – na každém slušném hradečce je pořádné strašidlo a my ve starém domě máme zřejmě domácího skřítky.

Po snídani jsem šla zavřít větrací okno v ložnici a z garnýže na zem

spadl kousek nějakého persiánu. Když jsem k němu přišla blíž, persián otevřel tlamičku a vydával cvakavý zvuk. Pak začal roztahovat létací blánu a ozvalo se z noci známé odfukování. Byl to netopýr! Měl poškozenou létací blánu a asi proto se u nás usadil... Jak se však dostal do ložnice? Vymysleli jsme dvě teorie – buď přilétl větracím okénkem, nebo ho na půdě odlovily naše kočky a přinesly ho do ložnice, kde se mu podařilo utéct. A pak už se po závěsu vyšplhal pod strop až na garnýž.

Poraněného netopýra si odvezl pracovník záchranné stanice z Jaroměře. A nám jako památka na tajemného nočního skřítky zůstala alespoň fotografie (je na ní poměrně vzácný netopýr pestrý, *Vesperilio murinus*).

(rp)

DEN JARA NA ZŠ HABRMANOVA

19. března 2011 proběhla na základní škole Habrmanova v Hradci Králové tradiční akce – Den jara. Kromě vzdělávacího přínosu měla i příznivý ekonomický efekt – využitý – jak jinak, pro oblast péče o zvířata a životní prostředí.

Den jara byl plánován do venkovního prostoru, ale vzhledem k nepříznivé předpovědi počasí jsme přemístili celou akci do budovy školy. Na 10 stáních si mohli účastníci vyzkoušet fyzické schopnosti, tvořivé dovednosti a intelektuální znalosti. Všechna stanoviště včetně bohaté tomboly řídili a organizovali výhradně žáci ze 6. a 9. tříd. Svého úkolu se zhostili na jedničku! Obětovali ze svého volného času řadu hodin na přípravu, následných 5 hodin strávili na jednotlivých stáních, kde se věnovali soutěžícím

a poté úklidu. Den jara předčil veškerá očekávání. Na vstupném i tombole se vybrala částka ve výši 2291,- Kč, která poslouží k zakoupení krmiva pro místní psí útulek, a spousta vybitých baterií či vysloužilého elektrozařízení do soutěže Recyklohraní. Zvláštní poděkování patří manželům Černým a jejich firmě Alima, která připravila ochutnávku tradiční české kuchyně. Všem účastníkům přišla tato „chuťovka“ mimořádně vhod. Tak za rok – zase na shledanou.

A jak viděl Den jara žák Miloš Fejgl? „Akce Den jara se koná každý rok na oslavu začátku jara. Vždy jsou zde všelijaká stanoviště, tombola apod. Jako pořadatel jsem se této akce účastnil poprvé. Se čtyřmi kamarády jsme měli na starosti stanoviště „Mikroskopování a Pokusy“.

Do školy jsme vyrazili v deset hodin a měli jsme hodinu na přípravu. Já a kamarád jsme připravovali mikroskopy a preparáty, zbylí dva se postarali o zkumavky, písek, barviva, ocet, jar a jedlou sodu na pokus „Sopka na stole“.

První návštěvník přišel kolem jednaté hodiny. Byla to jedna z učitelky, která kontrolovala stanoviště, ale za chvíli jsme se konečně dočkali pravých návštěvníků: rodičů, kamarádů, sourozenců. Zatímco se u vedlejšího stolu chrlila „láva“, u nás se chrlila slova. O tom, co návštěvníci mohli vidět v mikroskopech – měli jsme tam salát, obarvenou cibuli, nohu hmyzu, obarvené dřevo a obarvenou látku, později ještě žízalu.

Po půl hodině bylo u ostatních pokusů nahuště zájemců, takže odtamtud posílali lidi k nám, ale u nás už taky nebylo místo, takže jsme je odkláněli k vedlejšímu, námi hodně navštěvovanému stanovišti – týkalo se totiž jídla. A tam? Tam bylo po chvíli nácpano taky, takže lidem říkali, aby počkali. A jelikož jim tam zájemci stále přicházeli, za chvíli byla celá třída plná lidí. Jak se blížil oběd, nával však opadal. Vyhládko i nám. Naštěstí vedle v kuchynce byla ochutnávka tradičních českých jídel – samozřejmě knedlo-vepřo-zelo. Bylo výtečné.

Asi po hodině jsme se museli vrátit do práce. Čekali jsme na další vlnu návštěvníků. Moc jich ale nepřicházelo a takového návalu, jako dopoledne, jsme se již nedočkali. Kolem druhé hodiny proběhlo vyhlášení prvního kola tomboly. Já jsem si ale zapomněl koupit lístky. V druhém kole už jsem však lístky měl a vyhrál jsem pár hraček. Mimochodem, peníze, co se vybraly v tombole, šly na psí útulek. A pak jsme již jen uklízeli. Doma jsem padl únavou.

Ale i přes to byla akce velická zábava, moc jsme si ji užili a už se těším na příští Den jara. Protože příští rok ho máme v režii MY!”

Mgr. Alena Janková,
učitelka ZŠ Habrmanova, Hradec Králové

V KOSTELCI NAD ORLICÍ TŘÍDÍ ODPAD BAREVNĚ

Město Kostelec nad Orlicí se dlouhodobě potýkalo s nízkou úrovní a kvalitou systému třídění. Proto se městský úřad rozhodl tento problém radikálně řešit. V průběhu loňského roku, ve spolupráci se společností EKO-KOM, vznikl projekt optimalizace systému třídění odpadů ve městě.

A začalo se opravdu od základu. V první fázi byla stanovena koncepce sběru a třídění odpadů, následovalo výběrové řízení na dodavatele služby, které mělo za cíl vybrat firmu, která dokáže levně a kvalitně zajistit sběr a třídění odpadů. Poté byly nakoupeny nové nádoby. Jedná se o celobarevné kontejnery s horním výsypem, které jsou opatřeny víkem pro snadnější vzhazování odpadů. Kromě kontejnerů na papír a plasty byly pořízeny také bílé kontejnery pro sběr čirého skla.

Lidem v Kostelci se teď bude třídít mnohem lépe. Na každém stanovišti kontejnerů nyní mohou roztrdit odpad na pět komodit – papír, plasty, nápojové kartony, sklo čiré a sklo barevné. Nové kontejnery jsou, oproti původním, opatřeny víkem, takže umožňují pohodlné vzhazování vytříděných odpadů. V rámci těchto opatření došlo k zefektivnění systému sběru a třídění odpadů, úspoře nákladů města a navýšení příjmů za třídění odpadů od společnosti EKO-KOM, a.s.

„Lidé v Kostelci přijali tyto změny velmi pozitivně. Uvítali zvýšení počtu sběrných nádob o 46 kusů i jejich lepší barevné rozlišení. Uvažujeme ještě o posílení stanovišť o další sběrné nádoby na papír – pokud se ukáže, že to bude potřeba a finanční prostředky města to dovlí. V jednání je rozmístění kontejnerů na sběr textilu. A v roce 2011 plánujeme opatření v oblasti zpětného odběru elektrozařízení. Chtěli bychom zajistit zpětný odběr elektrozařízení prostřednictvím speciálních kontejnerů rozmístěných ve městě“, uvedla Marcela Černohorská z odboru rozvoje a investic v Kostelci nad Orlicí.

Přehled jednotlivých stanovišť kontejnerů v Kostelci nad Orlicí najdete na webových stránkách města www.kostelecno.cz

(red.)

PROJEKTOVÁ VÝUKA NA NÁCHODSKÉ ACADEMIA MERCURII

Obdobně jako v předchozích letech i v druhém dubnovém týdnu roku 2011 na Academia Mercurii v Náchodě proběhl projektový Den Země plný aktivit se zaměřením na environmentální témata. Studenti se zúčastnili řady skupinových prací, soutěží s interaktivními prvky a her vytvořených netradiční formou.

Témata jednotlivých pracovních skupin týkající se vztahu životního prostředí, chemie, otázek odpovědného využívání přírodních zdrojů navázala na tradici školy, zabývající se nejen výukou angličtiny, němčiny, španělštiny, ruštiny a francouzštiny, ale i komplexní podporou ekologických projektů v náchodském regionu. ACADEMIA MERCURII je dlouhodobým členem Klubu ekologické výchovy ČR a pod titulem „Škola pro udržitelný rozvoj“ se podílí na řadě projektů Střediska ekologické výchovy a etiky Rýchory - SEVER. Academia Mercurii je přidruženou školou UNESCO a letošní rok je věnován chemii, právě proto byla většina letošních aktivit zaměřena na tuto přírodní vědu. Pro inspiraci uvádíme, jaké aktivity byly v letošním roce vytvořeny:

Cestování za zatmění Slunce se jmenovala přednáška RNDr. Evy Markové, ředitelky hvězdárny v Úpici. Podívali jsme se na deset zatmění v různých zemích světa např. Angole, Indii, Rumunsku, Argentině, Sibiři. Lektorka nám ukázala unikátní fotografie, vše vysvětlila a přidala zeměpisné zajímavosti.

Aktivitu **Slavní chemici** připravila Ing. Jana Kubínová, vyučující chemie, a seznámila studenty s tak slavnými jmény jako M. Skłodovská, I. Curie, L. Pasteur, A. Fleming, O. Wichterle a A. Holý.

Ekopolis je nová desková hra, kterou vydalo Scio a naši škole se ji podařilo získat. Studenti staví ekologické město, ale musí umisťovat i stavby, které nejsou příliš ekologicky šetrné, ale velice potřebné pro zaměstnání obyvatel a provoz města. Poradci i hodnotiteli byli studenti čtvrtého ročníku z předmětu Seminář ekologie.

Igelitart představuje jednu z aktivit doporučenou organizací Fair Trade – pracuje se s igelitem a studenti se ho snaží výtvarně zrecyklovat.

Homo chemicus vycházel z interaktivní výstavy organizace Děti Země.

Studenti měli za úkol odpovídat na kvíz „*Jak nám chemie může škodit*“. A právě internet jim mnohdy usnadnil správné určení otázek kvízu.

Při aktivitě **Hádanky z přírody a chemie** studenti řešili některé náročné hádanky pomocí počítačů. Složitě vzorce zneužívaných drog, obrázky přírodnin v latinském, anglickém či německém jazyce, fotografie záhadných přírodních úkazů.

Připravit aktivity k tématice chemie a ekologie nebylo vůbec snadné. Byly využity dostupné materiály ekologických organizací, počítačové techniky i náměty našich učitelů. Věříme, že aktuální témata byla přiblížena studentům zajímavými metodami.

*Kolektiv pedagogů,
www.academiamercurii.cz*

OSLAVUJ ZEMI VESELE, OSLAVUJ ZEMI HRAVĚ

Svátek naší planety, který každoročně připadá na 22. duben, oslavily děti hradeckých mateřinek, základních i středních škol hrou. Kvůli velikonočním prázdninám si mohly Den Země připomenout již 19. a 20. dubna.

„Zaměřili jsme se na práci s přírodními materiály. Děti si mohly vyzkoušet plstít ovčí vlnu mokrou technikou a vyrobit tak žínku na mýdlo. Učily se poznávat dřeviny podle šišek a určovat jejich původ. Mohly si vyzkoušet i další ekologické aktivity, například na téma jak šetrně hospodařit v lese. To vše hravou formou,“ uvedla Lenka Hronešová z pořádajícího Střediska ekologické výchovy a etiky SEVER.

Hradecké pracoviště pro děti připravilo řadu aktivit, vztahujících se tématem k Mezinárodnímu roku lesů 2011 a k výrobě z přírodních materiálů. Na Kavčí plácek poblíž Malého náměstí v Hradci Králové během dvou dnů přišlo kolem pěti set dětí.

Přběh Den Země se střediskem SEVER v Hradci Králové kladně hodnotila i pedagožka zúčastněné hradecké základní školy.

„Na oslavy Dne Země na Kavčím plácku jsme vyrazili s žáky pěškobusem z Habrmanky, což znamenalo půlhodinovou procházku Hradcem Králové za příjemného počasí. Oslav se účastníme s žáky 2. stupně každoročně v rámci přírodovědných a chemických seminářů a je pozitivní, když můžeme tuto možnost každoročně využít v centru našeho města. Letošní program Dne Země se našim žákům

moc líbil, protože aktivity byly netradiční a rozvíjely zajímavou formou jejich dovedností i znalostí mimo půdu školy. Žáky nejvíce zaujala práce s ovčí vlnou, neboť s touto činností neměli žádné předchozí zkušenosti. Po Dni Země jsme společně zpracovali několik fotografií a ve škole připravili nástěnku, abychom potěšili oči rodičů a uchovali společné zážitky. Mám-li být upřímná, na přípravy letošních oslav Dne Země jsme ve škole neměli dostatek času. V březnu jsme realizovali akci Den jara, která si vyžádala také mnoho hodin příprav, proto jsme rádi využili nabídky střediska SEVER,“ řekla při rozhovoru Alena Janková ze Základní školy Habrmanova v Hradci Králové.

Akce byla podpořena Ministerstvem životního prostředí, Státním fondem životního prostředí a Královéhradeckým krajem.

*Mgr. Tereza Hejtmánková, SEVER
tereza.hejtmankova@ekologickavychova.cz*

„HOTELOVKA“ V SRDCI TEPLICKO-ADRŠPAŠSKÉ PŘÍRODY

Také si někdy říkáte, že nejlepším řešením mnohých situací je spojit příjemné s užitečným? Já ano. Snad proto se mi zdá skoro neskutečné, že jsem dostala možnost studovat na Střední škole hotelnictví a společného stravování v Teplicích nad Metují.

Škola sídlí v přírodním prostředí u vstupu do Teplických skal. Je to moderní zařízení s dobře vybavenými učebnami. Nabízí učební obory kuchař a číšník, které jsou zakončeny výučním listem. Dále čtyřletý obor s maturitou – hotelnictví pro život. V případě, že se žák po absolvování tříletého oboru rozhodne pro maturitu, má možnost – škola mu nabídne dvouleté nástavbové studium ukončené maturitní zkouškou.

Během školního roku se v rámci ekologické nebo tělesné výchovy vydáváme na výlety do přírody, kde se seznamujeme s okolím. Teplicko-adršpašské skály jsou součástí CHKO Broumovsko. V rámci výuky jsme se například dozvěděli, že jsou významné hlavně díky významu pro okolní krajinu, ze které vystupují v bizarních tvarech pískovcových skal. Celé skalní město je rozprostřeno na ploše 20 km² v nadmořské výšce 500 m.

Adršpašské skály dostaly jméno podle nedaleké zříceniny hradu Adršpach. Ten stál na nejvyšším místě

v okolí na Starozámeckém vrchu. Vysoké skály, hluboké kaňony, jezera, chráněné rostliny a živočichové. Toto všechno můžeme najít v teplické krajině. Bohužel všichni víme, jací my lidé jsme, že si občas přírodních krás nevážíme. Někdy máme pocit, že je naprosto jedno, jestli obal od sušenky, plastovou láhev nebo nedopalek od cigarety vyhodíme do koše či jen tak na zem, kde se to právě hodí. Ale našťastí tu aktivně pracují ochránci přírody, kteří dbají na pořádek a přírodu před takovými lidmi chrání.

Teplické skály jsou pískovcového původu, tudíž jsou tím nejlepším ekologickým filtrem pro místní vodu. Ta je zde nejčistší z celého okolí. A kdo by v horkém letním odpoledni odolal smociť alespoň nohy v čirém potůčku? Proto není divu, že tu máme v řekách a potocích dostatek ryb. Když se řekne „ryba v potoce“, okamžitě se mi vybaví jediná ryбка – pstruh. A tak mám pro vás na rozloučenou jeden z mnoha typů na chutný pokrm, který jsem si sama v rámci výuky v naší škole vyzkoušela. Základem je právě už zmínovaný pstruh.

Pstruh plněný houbami

Suroviny: 4 pstruzi, 4 plátky anglické slaniny, houby, 1 cibule, máslo, olej, sůl, pepř, sladká mletá paprika, drcený kmín, libeček, kadeřavá petrželka

Příprava: Cibuli nakrájíme na plátky. Spolu s česnekem ji osmažíme na másle, přidáme houby a orestujeme. Poté přisypeme nasekanou petrželku a libeček. Směs okeníme kmínem, pepřem, špetkou papriky a soli. (Pokud jsme použili houby naložené v soli, směs již nesolíme). Vše dobře promícháme a necháme vychladnout.

Nyní se zaměříme na pstruhu. Důkladně je očistíme, omyjeme a osušíme. Takto připraveným rybkám vyplníme břišní dutinu plátkem slaniny a vychladlou směsí. Těsně před pečením obalíme pstruhu v mouce. Pak je dáme na pánev s rozehřátým tukem a pečeme z obou stran, až je kůže krásně křupavá. Jako přílohu doporučuji nové brambory, ale také se velmi hodí zeleninový salát nebo šťouchané brambory se smetanou a bylinkou.

*Michaela Vrzalová, studentka 3. H,
SŠHS, Teplice nad Metují,
www.souteplienm.cz*

TVARY A BARVY SLUNEČNÉ STRÁNĚ

aneb ZA NATUROU NA TÚRU V KRKONOŠÍCH

Často se píše a mluví o přírodě v chráněných krajinných oblastech či v národních parcích, ale jen zřídka o přírodě tzv. maloplošných zvláště chráněných územích, jakými jsou národní přírodní nebo jen přírodní památky a rezervace. I když často chrání jedinečnou a zajímavou přírodu, široká veřejnost pouze matně tuší, že existují. Mnohdy nic víc. Právě proto občanské sdružení APUS ve spolupráci se Sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina a dalšími patnácti ochrannářskými institucemi připravilo v maloplošných územích – pod názvem Za naturou na túru – 25 terénních výukových programů pro žáky druhého stupně základních škol a pro studenty středních škol a gymnázií. Jejich cílem je ukázat, že tady tato chráněná území jsou, a proč byla zřízena.

apus

V Krkonoších je připraven terénní výukový program „Tvary a barvy Slunečné stráně“ zaměřený na stejnojmennou přírodní památku nalézající se pod Rýchorami nad Svobodou nad Úpou. Je to slatinná louka se 150 druhy rostlin, z nichž je osm zvláště chráněných. Na přelomu měsíce května a června je část louky doslova poseta fialovými květy prstnatců a bílými chomáčky suchopýrů. Plocha slouží Správě Krkonošského národního parku jako genobanka pro některé vybrané druhy rostlin. Místo je snadno dostupné po turistické značené

cestě, 300 metrů od louky je horský hotel, kde je možné se schovat, a v krajním případě lze na místo dojet i autem.

Terénní výukový program nemůže být jen suchopárným povídáním o suchopýru. Musí být hravý, musí zahrnout trochu teorie a také praxi, musí být přitažlivý pro třídní šprty i třídní darebáky. Musí být prostě „barevný“. Ten o Slunečné stráni začíná na nádraží ve Svobodě nad Úpou, kde se děti vzájemně představí a seznámí s lektorem. Cestou na Slunečnou stráně se pak v diskuzi řeší provokativní otázky typu: „Proč má tr-

paslík špičatou čepičku“?, „Jak vypadal první Krakonoš“?, „Proč je Čertova rokle právě roklí Čertovou?“ a „Na co je dobrý arsen?“ Obvykle přitom začne dávat pozor i leckterá paní učitelka. U skalního výchozu si účastníci ověří, že fylit, který tvoří horninové prostředí lokality, se štípe v plochých deskách a této vlastnosti se dá využít při stavění technikou tzv. suchého zdění. Další zastávka je už zaměřena na zvláště chráněná území v České republice. U slepé mapy žáci hloubají například nad tím, kde je asi Český les, či zda rostlina ve znaku Krko-

nošského národního parku je tulipán, zvonek, kukuřice, konopí nebo hořec. Jasně v tom má málokdo.

Nejdůležitější v celém programu jsou samozřejmě rostliny. S pracovními listy a lektorem účastníci obejdou část louky a podívají se zblízka na některé z nich. Zjistí například, čím jsou nápadné listy prstnatců májových, či jak přicházejí listy pcháče zelinného – pak už dokážou odpovědět správně na otázku: Co je třeba udělat, aby se dal jíst? A protože trvalá existence většiny luk je závislá na údržbě, mohou si děti vyzkoušet i kosení obyčejnou kosou tak, jak to dělávali naši předkové. Programem už prošla řada šikovných dětí, ale při ručním kosení lítají drny a hlína vzduchem vždycky.

Program je zhruba půldenní a je nabízen zdarma. Vznikl během spolupráce Terezy Hejtmánkové z hradeckého Střediska ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER a lektorů Správy KRNP. Středisko SEVER má svůj vlastní terénní výukový program „Velký poklad v malém labyrintu“ a účastníci bádají nad flórou i faunou bývalého vojenského prostoru v přírodní památce Na Plachtě v Hradci Králové.

Chráněná území České republiky mohou zájemcům odhalit mnoho přírodních tajů – dosud bylo vyhlášeno 29 velkoplošných území (4 národní parky a 25 chráněných krajinných oblastí) a téměř neuvěřitelný počet území maloplošných, jichž je celkem 2 310 (125 národních přírodních rezervací, 111 národních přírodních památek, 813 přírodních rezervací a 1261 přírodních památek). Jejich kompletní přehled lze nalézt na stránkách Agen-

tury ochrany přírody a krajiny (www.drusop.nature.cz).

Celý projekt Za Naturou na túru podpořilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Evropská unie z Evropského sociálního fondu operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Podrobnější informace najdete na adrese www.zanaturou.cz.

Ing. Michal Skalka, Správa KRNP
mskalka@krnap.cz

GLOBÁLNÍ VÝCHOVA POMŮŽE ŽÁKŮM I UČITELŮM CHÁPAT SOUVISLOSTI MEZI EVROPOU A AFRIKOU

Nové výukové materiály pro učitele, konkrétní výstupy z práce žáků, zapojení pedagogů z českých základních škol i výroba dokumentárního filmu v oblasti globální výchovy zahrnuje projekt Global Literacy for a Fairer World!

V dubnu 2011 byl zahájen mezinárodní projekt *Global Literacy for a Fairer World!* (Globální výchovou pro spravedlivější svět!), který je zaměřen na globální rozvojové vzdělávání a bude probíhat po tři roky. Předkladatelem je britská organizace CDEC (*Cumbria Development Education Centre*), partnerem projektu je za Českou republiku SEVER Horní Maršov, dalšími partner-skými zeměmi jsou Polsko a Ghana.

Díky projektu budou poskytnuty podklady učitelům, kteří jsou zodpovědní za začleňování průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, aby mohli do svých hodin zahrnout informace o uvedených tématech – globálním obchodu, vzdělávání a příčinách hladu a chudoby. Umožní tím žákům pochopit souvislost mezi západními společnostmi – bohatým Severem a zeměmi chudého

Jihu, aby sami byli schopni podniknout něco, co bude směřovat k dosažení rozvojových cílů tisíciletí. Projekt si zároveň klade za cíl bojovat proti některým stereotypům vědomostí o Africe, které v řadách žáků i učitelů mohou přetrvávat. Z tohoto důvodu je do projektu zařazen i partner z Afriky – Ghana.

Výukové materiály se věnují tématům, která vycházejí z rozvojových cílů tisíciletí (MDGs – *Millennium Development Goals*), a to především snížení extrémní chudoby a hladu, dosažení základního vzdělání pro všechny a vznik globálního partnerství pro rozvoj. Učitelé z pilotní skupiny 10 škol budou navrhovat možnosti vylepšení přeložených materiálů, případně další navazující aktivity. Inovovaný materiál, který vznikne následně, bude distribuován do dalších škol v České republice.

Součástí projektu bude výroba do-

kumentárního filmu. Ten vznikne v Ghaně prostřednictvím české partnerské dokumentaristické organizace KAMPAK a zachytí každodenní život ghanských dětí. Měl by také posloužit jako výuková pomůcka pro učitele v Evropě. Žáci budou porovnávat svůj každodenní život s životem studentů v Africe a touto formou se dostanou k přemýšlení nad uvedenými tématy a vzájemnou propojeností dnešního globálního světa.

V současné době je projekt v úvodní části. Práce se studenty a učiteli začne na začátku školního roku 2011/2012. Zájemci o spolupráci na projektu mohou organizátory kontaktovat na adrese autorky článku.

Projekt *Global Literacy for a Fairer World!* je financován Evropskou unií.

Mgr. Milada Dobiášová, SEVER
milada.dobiasova@ekologickavychova.cz

JAK SE PUTUJE PROSTOREM A ČASEM ANEB KAM JSME JIŽ DOPUTOVALI?

Co by ve vašem městě fotografoval hydrolog, etnograf či lesník? To zjišťovali žáci zúčastnění v projektu Putování prostorem a časem, který se už přehoupl do druhé poloviny. Školy zatím neúnavně hledaly staré fotografie, a k nim pořizovaly nové snímky. Za odměnu je v červnu čekala výprava na zámek Kačina, kde proběhlo druhé společné setkání krkonošských a kutnohorských škol.

Všechny školy v průběhu projektu pracují na 7 tématech – etnograf, geolog, hydrolog, lesník, urbanista, botanik a dopravce – a k nim vyhledávají staré fotografie. Při dubnovém výukovém programu s koordinátorkou projektu Eliškou Knížkovou zkoumali žáci tato témata z různých úhlů pohledu. Porovnávali staré a nové mapy, letecké snímky současnosti a minulosti, posuzovali změny, ke kterým v krajině došlo. Odpovídali na otázky o své obci, např.: „Je nějaké místo ve vašem okolí, které byste doporučili chránit a proč?“ nebo „Která silnice nebo místo ve městě se vám zdá nebezpečné?“. Vše pak mohou s pomocí pedagoga porovnat s výzkumem v terénu. Práce s žáky směřuje také k tomu, aby uvedené změny uměli popsat do vznikající kni-

hy a na připravovanou výstavu. Jde například o tyto proměny: rozšíření osídlení, nové objekty ve městech (sídlíště, parkoviště, nákupní centra), rozšíření silnic, hlavní cesta odkloněna z náměstí, zvětšení plochy lesů, narovnání koryta řeky a zatrubnění řek a potoků, zmizení pomníků, soch, mostů. Další plánovaný výukový program bude zaměřen na budoucnost využívání krajiny člověkem.

Cílem projektu je vytvořit praktické výukové programy zaměřené na dokumentaci environmentálního a společenského rozvoje oblastí, ve kterých žáci a pedagogové žijí, a realizovat tyto výukové programy na 16 školách v regionech Krkonoše a Kutnohorsko. V Královéhradeckém kraji se spolupodílejí školy: ZŠ Horní Maršov, ZŠ Úpice

– Lány, ZŠ Strž Dvůr Králové nad Labem a ZŠ Zacléř.

Na těchto školách budou do vyučování začleněny činnosti zaměřené na poznávání vývoje krajiny a vedoucí také k posílení vztahu žáků k místu, kde žijí. V rámci environmentálního vzdělávání budou využity moderní komunikační a informační technologie. Předpokládá se, že projektu se zúčastní 400 žáků a 30 pedagogů ZŠ a nižších ročníků víceletých gymnázií. Projekt běží od listopadu 2009 a potrvá do ledna 2012. Předkladatelem projektu je EKODOMOV, SEVER se na práci podílí jako partner.

Ing. Eliška Knížková
eliska.knizkova@ekologickavychova.cz,
tel: 734 310 966
www.putovaniiprostoremacasem.cz

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SERIÁL: **Tip na výlet**

K PRAMENŮM LABE

Zlaté návrší – Pančavský vodopád – Labský vodopád – Pramen Labe – Harrachovy kameny – Dvoračky – Kotelní jámy – Horní Mísečky (16 km)

Chcete spatřit prameny Labe, nejvyšší vodopád naší republiky, výhledy do ledovcového údolí, vzácné rostliny Krkonoš a ledovcové kary? Vydejte se s námi do sice známých, ale stále krásných partií našeho nejstaršího národního parku.

Pokud přijedete autem, odstavte ho na parkovišti na Horních Mísečkách a přejděte na autobusovou zastávku Horní Mísečky, Jilemnická bouda. Odtud vás ekobus převezve do žádaných výškových metrů na Zlaté návrší. Návrší, kde pamětníci mohou zavzpomínat na legendární dojezdy cyklistického Závodu míru, nabízí pohled na přestavěnou Vrbatovu boudu, nadšenci původně postavenou v roce 1964. Informační srub Správy Krnap zde také nabízí materiály vhodné na cestu. Milovníci horské květeny se kousek pod Vrbatovou boudou jistě neopomenou pokochat nádhernými exempláři sasanky narcisokvětě.

Kolem mohly v roce 1913 tragicky zahynulých lyžařů Hanče a Vrbaty dojedeme k vyhlídkovému místu s gravírovaným panoramatem s popisky. Vráťme se zpět na červeně značenou trasu směrem k Pančavskému vodopádu. V květnových a červnových dnech můžeme překrásné květy koniklece blížho. Mokřiny kolem cesty k vodopádu jsou součástí Pančavského rašeliníště, suchopýry, kropače, suchopýrky tu nejsou výjimkou. Asi 100 metrů před vodopádem můžeme skutečné místo skonu mistra Hanče, připomenuté menší mohylkou. Přes cestu naproti této mohylce vykvétá v červnových dnech růžovými květy vzácná prvosenka nejmenší. Vyhlídka u Pančavského vodopádu, který je nejvyšším v České republice (148 metrů), bere dech. Na Pančavě již od konce 19. století běžně žije pstruhovitá ryba, snášící kyselější vodu zdejších rašeliníšť – siven americký.

Pokračujeme po hraně Labského dolu směrem k Labské boudě. Další výhled nás čeká na Ambrožově vyhlídce, která je pojmenována podle propagátora krkonošské přírody Jindřicha Ambrože. Odsud vidíme do Schusterovy botanické zahrádky s bohatým výskytem květeny, krásné ledovcem tvarovaný Labský důl, ukázkové meandry na dně údolí, sílí tok Labe po soutoku s Pančavou, ledovcové kary Pančavskou a Harrachovu jámu, ale také na protější straně lesy postižené v závěru minulého století imisními a kůrovcovými kalamitami. Tyto svahy se dnes již

vesele zelenají a jsou důkazem toho, že příroda si i s takovou ekologickou katastrofou dokáže časem poradit.

Další memento čeká při pohledu na chátrající Labskou boudu, pomník megalomanství minulého režimu. Mnohem příjemnější je pohled z vyhlídky u Labského vodopádu. V okolí najdeme na mokřinách i množství velmi zajímavých rostlinek. Jmenujme oměje, tučnici, lepnici či prstnatec Fuchsův.

Přejdeme zpět nad Labskou boudu a dále pokračujeme po červené a nově i po zelené směrem k pramenům Labe. Kolem této spojky můžeme vidět stopy po nedávných zásazích na nejhojnější místní dřevině – borovici kleči. Ta zde pod odborným vedením pracovníků Správy Krnap byla v některých místech vyřezávána, aby se napravily chyby minulosti, kdy docházelo k neuváženým výsadbám této dřeviny (viz Ekoton č. 15/2011).

Pramen Labe, řeka, která končí svou pouť v Severním moři, netřeba představovat. Erby měst kudy Labe protéká, posezení na lavičkách, skruže... Labe ovšem nezačíná v místě skruže, ale již nad ní, v prostorách Labské louky.

Putování pokračuje po žluté k rozcestí U čtyř pánů. Kolem můžeme tušit jezírka Pančavského rašeliníště, kde se mimo jiné pohybuje vzácný glaciální relikt, slavík modráček tundrový a roste zde ostružiník moruška, také původem skandinávský druh. Od tohoto rozcestí jdeme zelenou Českou cestou až k rozcestí Pod Kotlem. Na rozcestí se nabízí dvěstěmetrova zacházka k Harrachovým kamenům, typickým žulovým skalním výchozům, zvaným tory. Zde si drže klobouky a čepice, nefouká zde opravdu jen výjimečně. Odsud se otevírá pohled do ledovcových karů páté nejvyšší hory Krkonoš, do Kotelních jam. Pod námi Velká Kotelní jáma a vzdálenější Malá Kotelní jáma. Ukázkově vidíme, kam až zde sjíždějí v zimě sněhové laviny. Po návratu k rozcestí Pod Kotlem šlapeme po červené, směrem na Dvoračky. Míjíme legendami opředenou Růženčinu zahrádku, sledujeme, zda nezahledneme další glaciální relikt – kosa horského. Jeho bílý pŕlměsíc na

hrudi by ho mohl snadno prozradit. Po pravé straně je v této chvíli naším sousedem Lysá hora a Zadní Plech. Při klesání ke známé horské boudě Dvoračky se otevírá pohled na horské středisko Rokytnici nad Jizerou. Kolem Dvoraček se můžeme během květnových a červnových dnů opět pokochat statnými jedinci sasanky narcisokvětě. Pokud sem přijdeme až v letních měsících, nezklamou nás velké žluté květy prasetníku jednoúborného či prhy arniky. A když už jsme u té žluté barvy, v podstatě po celý dnešní výlet nás provází podél cest drobná, sluníčkově svítící mochna zlatá.

Po občerstvení v restauraci na Dvoračkách (kdo nejdříve místní kyselo s domácí pletenou houskou jako by nebyl!) se po zelené navracíme téměř vrstevnicovou cestou zpět na Horní Mísečky. Na této cestě čekají překrásné pohledy do divokých Kotelních jam, které jsou dle mého názoru nejkrásnějším místem našich nejvyšších hor. Jámy překonáme turistickou cestou vedoucí pod nimi, osvěžíme se v Kotelském potoce a pádíme k našim dopravním prostředkům či k autobusu do Jilemnice nebo třeba do Prahy.

Jízdní řád krkonošského ekobusu naleznete na www.busline.cz/UserFiles/File/jrady/67007301.htm

*Ing. Daniel Bílek, Správa Krnap Vrchlabí
dbilek@krnap.cz*

O KVASNICÍCH A HOŘČIČNÉM ZRNKU

aneb CO JE NOVÉHO V ORGANIZACI A ROCHA

Kvasnice a hořčičné zrnko. Oba tyto symboly použil Kristus v Novém zákoně k popsání tajemství života na světě. Naše práce v A Rocha (AR) se podobá těmto obrazům. Na povrchu toho mnoho nového vidět není, a přece se stále uvnitř něco děje. Něco skrytých klíčů. Hnutí A Rocha pracuje jako pomalu kynoucí těsto.

Největší událostí v minulém období bylo dovršení výkupu celé budovy tzv. Krupárny i části pozemků při Zlatém potoce u Dobrého na úpatí Orlických hor. Mají na tom zásluhu desítky, možná stovky malých dárců. Vznikající centrum je obrovskou výzvou – čeká nás rekonstrukce tohoto objektu, kde kdysi býval mlýn na kroupy, později tkalcovna. Kromě toho máme připravený projekt na ekologický přírodní areál či zahradu kolem centra. Nemůžeme však jít cestou velkých peněz, spíše budeme hledat dobrovolníky z Česka i ze světa. Ti se již hlásí a jsou plní nadšení. První jsou např. z Nigérie, další z USA nebo Kanady. Další novinkou je nový manager A Rocha, který nastoupí letos na podzim a bude muset hledat nejen finanční zdroje, ale především pracovat s lidským potenciálem – zejména s dobrovolníky z národních projektů A Rocha ve světě, ale také z různých skupin u nás.

Vyvrcholením sezóny roku 2010 byla VI. mezinárodní konference A Rocha v Prachaticích. Na padesát účastníků z osmi zemí se zabývalo zejména my-

kologií, ale i změnami klimatu. V rámci terénních exkurzí jsme pozorovali mořské orly, ledňáčky a spousty zajímavých kachen, jindy rosničky nebo motýlí housenky a vzácné květiny. Uspořádaná výstava hub předvedla na 190 exponátů vyšších hub. Dozvěděli jsme se též o nových poznatcích ohledně jedovatosti nebo o alergických reakcích na některé zatím běžně sbírané houby.

Z našich dalších činností se úspěšně rozvíjí terénní výzkum ptáků, na kterém spolupracujeme s Českou společností ornitologickou. Probíhá v Orlickém Záhoří, na Josefovských loukách nebo i přímo v blízkosti centra Krupárna. Tam přijíždí zejména irští ornitologové, kteří kontrolují vyvěšené budky a dělají výzkum doupných ptáků. I čtenáři Ekotonu můžou přijet do Záhoří pomoci při monitoringu chřástala polního, bekasin otavních, ťuhýků obecných a dalších druhů. Josefovské louky při letošním „Vítání ptačího zpěvu“ navštívilo kolem padesáti lidí, včetně menší skupiny zájemců z Velké Británie, Namibie a Filipín.

Největším překvapením byla účast indického velvyslance v ČR, pana D. P. Srivastava.

Naše práce s dětmi zahrnuje i několik klubů v Dobrušce a Skalici a letní dětský tábor na Krupárně. Snažíme se také vyjadřovat a podle možností zasahovat i do různých environmentálních a ekologických kauz a problémů v České republice.

Ekologické centrum Krupárna nyní čeká na nastěhování prvních obyvatel. Ale vlastně – ti první už tam dávno bydlí. V kanálu pod domem vedle malého vodopádu, kde by se jednou měla točit vodní turbína, opět úspěšně vyhnídl skorec vodní a jeho mláďata se rozletěla do okolí. V břehu Zlatého potoka je obsazené hnízdo ledňáčka a v lese za stanicí se v nádherném buku ozývají mláďata datla černého. Doufáme, že i v A Rocha bude nadále živo a že tenhle život vyklíčí a přinese dobré ovoce.

Mgr. Pavel Světlík,
kazatel a výkonný ředitel A Rocha
www.arocha.cz nebo www.arocha.org

JAK SE DAŘÍ ŠKOLÁM V PROGRAMU ŠKOLA PRO UDRŽITELNÝ ŽIVOT?

V loňském roce bylo v Královéhradeckém kraji v rámci programu Škola pro udržitelný život podpořeno pět projektů celkovou částkou 248 000 Kč. Z nadačních prostředků získaly podporu projekty dvou škol, s podporou Královéhradeckého kraje byly podpořeny školy tři.

Úspěšnými školami byly: ZŠ a MŠ Česká Čermná – *Výuka i zábava, to je naše zahrada*, SŠ, ZŠ a MŠ Hradec Králové, Štefánikova – *Náš lesopark*, ZŠ a MŠ Kocbeře – *Na zahradu za hrou i dozíváním*, ZŠ a MŠ Machov – *Z náměstí ke starým jabloním*, ZŠ Vrchlabí, Školní – *Jsmé fér!*

Jednou ze škol podpořených v rámci programu byla i ZŠ a MŠ Machov, kde je neúnavným tahounem ředitelka školy Helena Martincová, která umí získat ke spolupráci řadu spolupracovníků nejen z okruhu rodičů žáků. U machovské školy se jednalo již o šestý projekt programu ŠUŽ.

„Náš šestý projekt nazvaný tentokrát **Z náměstí ke starým jabloním** byl věnován výchově budoucích sadařů a zahradníků. Žáci se během roku seznámili se základy sadařství – naučili se ošetrovat a roubovat ovocné stromy. Na podzim si prošli staré místní sady a zahrady, zmapovali staré odrůdy jabloní a pokusili se vypátrat datum vysazení sadu či zahrady. Pomocníkem jim byli zkušený místní zahradníci a sadaři. Na listopadové školní výstavě jablek se žáci stali i degustátory a pokusili se vybrat „Jablkového krále“. Nezahláli ani v zimě, kdy zahrady a sady zapadly sněhem. Čekala je nejen teorie, ale i příjemný jablečný den, kdy vyráběli štrůdlý, křížaly „vejmrdu“ (křen s jablky), „kramfleky s jablečkama“, povidla,

kompoty a rozváruku, vařili knedlíky a spoustu dalších dobrot. Brzy zjara se učili prořezávat stromy. Na jaře si každý z nich zasadil a narouboval svoji první jablůňku a představil její rodokmen. Na slavnostním zakončení projektu na konci května jsme veřejnosti představili upravenou školní zahradu a porota složená ze zkušených zahradníků vyhodnotila nejlepšího mladého sadaře,“ uvedla Helena Martincová.

POJĎME SI PŘEDSTAVIT I DALŠÍ PROJEKTY

Výuka i zábava, to je naše zahrada. Tak se jmenuje projekt, jehož se zúčastnila naše malá školička v České Čermné. Úpravou pozemku u školy jsme chtěli přispět ke zlepšení vzhledu centra obce i vlastního okolí školy. Za pomoci rodičů, členů zastupitelstva, členů SDH a ostatní veřejnosti žáci vysadili okrasné dřeviny a květiny, starají se o výukové záhony se zeleninou, postavili jsme výukový altán. Prostor je upravený tak, abychom jej mohli využívat i pro odpočinek a nabídnout totéž i veřejnosti. V rámci projektu jsme uspořádali besedu s ornitologem, ve spolupráci s místními myslivci žáci vyrobili a rozvěsili ptačí budky.

Libuše Prokopová,
ZŠ a MŠ Česká Čermná, okres Náchod

ŠKOLA PRO
UDRŽITELNÝ ŽIVOT

Na zahradu za hrou i dozíváním, projekt, který jsme v červnu 2011 slavnostně ukončili v základní škole v Kocbeřích. Za pomoci partnerů jsme na zahradě školy vytvořili **zázemí** pro výuku, volný čas dětí i společná setkávání. Za školou vyrostla krytá pergola, bylo nově opraveno hřiště na míčové hry a vyměněny herní prvky pro volný čas dětí. Předzahradka byla věnována **poznávání místních reálií** – do pískovce jsme nechali zasadit naučné tabule – jednu věnovanou právě kocbeřskému pískovci, druhou historii naší školy. Vznikl nový **záhon s místními bylinami**, vysadili jsme mladé lipky a vše bylo doplněno společným dílem dětí, **keramickým betlémem**.

Na všech těchto aktivitách se od začátku podíleli všichni žáci školy a projekt by nebylo možné realizovat bez řady **spolupracovníků a sponzorů**, kteří přispěli svou prací i materiálem ke zdárnému dokončení v červnu letošního roku.

Pro kocbeřskou školu se jedná již o pátý projekt, který konkrétním způsobem podporuje vzdělávání v oblasti udržitelného rozvoje a zapojení žáků a veřejnosti do konkrétních akcí směřujících ke zlepšení životního prostředí.

Sofia Hladíková, ZŠ a MŠ Kocbeře

Sestavila Radka Urbánková, SEVER
radka.urbankova@ekologickavychova.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VZDĚLÁVACÍ POBYTY V KRKONOŠÍCH

Středisko ekologické výchovy SEVER nabízí inovované týdenní vzdělávací programy na školní rok 2011/2012 pro žáky základních či středních škol. Tyto programy byly přepracovány v rámci projektu „Týden pro udržitelný život“ podpořeného z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Výukové programy v rámci pobytového týdne byly vylepšeny tak, aby napomohly implementaci nových kurikulárních dokumentů do praxe jednotlivých škol.

„Zaměřili jsme se především na provázanost jednotlivých bloků a na získávání zpětné vazby od účastníků i pedagogického doprovodu,“ říká Michaela Hůrková, lektorka výukových programů. Bloky pobytového programu jsou sestaveny tak, aby se žáci seznámili nejen s okolní přírodou, ale především s různými tématy zaměřenými na činnosti vedoucí k ochraně životního prostředí a na jeho občanské či spotřebitelské postoje. Častou výukovou metodou jsou simulační hry, diskuze, terénní pozorování či dramatická výchova.

„Na začátku pobytového týdne se zaměřujeme na práci se skupinou, snažíme se navodit příjemnou pracovní atmosféru, která nám připravuje prostor pro řešení následných aktivit týkajících se životního prostředí,“ doplnila lektorka. Dále probíhá studium místní přírody, jsou připravovány exkurze na

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

území Krkonošského národního parku. Žáci také zkoumají kvalitu místního potoka pomocí bioindikátorů.

„Nikdy bych nevěřil, kolik breberek najdu v potoce,“ komentoval program jeden z účastníků. Pomocí simulační hry „fishbanks“ si žáci představují problematiku vyčerpávání zdrojů a rozdíl mezi udržitelným a neudržitelným čerpáním společného zdroje. Nezůstávají však jen v současnosti, putují také do historie. Ukazují si postupné proměny krajiny – jak vypadala před příchodem člověka, jak ji lidé postupně měnili a přetvářeli. „I když preferujeme spolupráci před soutěží, v tomto programu

soutěžíme, jde o vědomostní soutěž o Krakonošovy tolary,“ komentuje lektorka. Na závěr pobytu se žáci pokouší pomocí diskuzí a dalších aktivit vyhodnotit možnosti jednotlivce zapojit se do ochrany a péče o životní prostředí jako občan a spotřebitel.

Zájemcům o program je k dispozici kontakt střediska SEVER v Horním Maršově: sever-hm@ekologickavychova.cz, 499 874 280, 739 203 205.

Jaromír Kvasnička, SEVER

mirek.kvasnicka@ekologickavychova.cz,
tel. 739 203 206

PROFESNÍ VZDĚLÁVÁNÍ JAK SE PATŘÍ aneb JDE TO I BEZ ŠKOLNÍCH LAVIC

Projekt Profesní vzdělávání pracovníků NNO v EVVO se přehoupnul přes polovinu. Účastníci již mají většinu seminářů za sebou, a nyní se pomalu připravují na ukončení jednotlivých modulů. Každý úspěšný absolvent musí napsat závěrečnou práci, v níž shrne přínos vzdělávacího cyklu pro jeho profesní rozvoj. Na závěrečné konferenci pak úspěšní absolventi seminářů obdrží osvědčení.

„Na konci dubna jsme realizovali v rámci vzdělávacího modulu pro lektory a odborné pracovníky seminář na téma Jak vytvořit výukový program. Právě pro tuto cílovou skupinu je to velmi zajímavé téma a rozhodli jsme, že seminář o jeden den prodloužíme. Účastníci si velice chválili jak obsah, tak i celkový průběh semináře, na čemž měl hlavní podíl lektor Jan Krajhanzl, který celý seminář odborně vedl,“ řekl garant lektorského modulu Jaromír Kvasnička.

Semináře jsou určeny lidem z praxe – lektorům, pro které jsou výukové programy, jejich sestavování, tvorba i realizace, denním chlebem. Sami se stali v rámci semináře konzumenty ukázkového výukového programu,

který přednášející doprovázel výkladem. Účastníci si tak mohli na vlastní kůži prožít program z „druhé strany“.

„Byl to pro mne skutečně nezapomenutelný zážitek, plný informací a sdílení dojmů s ostatními lidmi, kteří dělají stejnou nebo podobnou práci. Zjistila jsem, že jedna věc se dá dělat mnoha způsoby, a dozvěděla jsem se, jak vybrat ten nejvhodnější pro danou skupinu, se kterou právě pracuji, a jak je důležité umět se na program podívat očima těch, pro které je určen,“ uvedla jedna z účastnic semináře, Silvie Vacková.

V tuto chvíli jsou v každém vzdělávacím modulu – pro manažery a lektory – zrealizovány čtyři semináře z celkových pěti. Na začátku prosince

2011 proběhne společná závěrečná konference, která bude pro účastníky slavnostním zakončením vzdělávání v rámci tohoto projektu a jeho zhodnocením.

„Hlavním cílem projektu je zvýšení profesionalizace zaměstnanců neziskových organizací zabývajících se environmentální výchovou a vzděláváním. V tomto směru je pilotní akcí Střediska ekologické výchovy SEVER. Již dnes ale víme, že by ze strany účastníků byl zájem o jeho následné pokračování, což je pro nás příjemnou zpětnou vazbou, ale i výzvou,“ zhodnotil Jaromír Kvasnička.

Kateřina Lichtenbergová, SEVER

katerina.lichtenbergova@ekologickavychova.cz

ZOO DVŮR KRÁLOVÉ - VÝZNAMNÉ CENTRUM VZDĚLÁVÁNÍ V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI

V moderní zoologické zahradě hraje vzdělávání důležitou roli. Konkrétně v ZOO Dvůr Králové, mimo širokou škálu informačních systémů, které slouží k vzdělávání a ekologické výchově návštěvníků, probíhá také řada speciálních aktivit. K nejvyhledávanějším patří ekologické vzdělávací programy a přednášky. Pro žáky a studenty je připraveno 24 vzdělávacích programů, včetně tištěných pracovních listů, které vyplňují samostatně v areálu zoo.

Žáci a učitelé na vzdělávací programy přijíždějí z celé republiky. V loňském roce se konalo 384 vzdělávacích programů a přednášek a absolvovalo je 10 854 účastníků, což bylo o 24 programů a 491 účastníků více než v roce 2009. Studentům z Polska zoo nabízí i polskou verzi pracovních listů a autorských řešení k pěti nejoblíbenějším výukovým programům: Slon, Exotická zvířata, Kontaktní zvířata, Tropický deštný les a Ohrožené druhy.

Také povídání u zvířat je oblíbenou formou informování veřejnosti o zvířatech v zoo. Zajímavosti o zvířatech sdělují návštěvníkům sami ošetřovatelé, kteří chovaná zvířata znají nejlépe. Představení probíhají na šesti místech denně od 1. května do 31. srpna u výběhů a expozic zvířat.

Pro děti ze Dvora Králové a okolí nabízí zoo zájmový kroužek, kterého se pravidelně jedenkrát týdně zúčastňuje

kolem 18 dětí. Všichni mladí přírodovědci mají jedinečnou možnost poznávat zvířata v zoo i její zákulisí. Na Darwinově stanici se učí starat o zvířata a sbírají zkušenosti v přímém kontaktu s jednotlivými druhy. Absolvují řadu kvízů, soutěží a exkurzí do zákulisí, seznamují se s chovanými druhy zvířat v pavilonech Vodní světy, Ptačí svět a Africká savana. Na Safari s dalekohledy pozorují kopytníky a seznamují se také s evropskými zvířaty. Darwinova stanice slouží také jako učební prostor pro provozování speciálních programů s kontaktními zvířaty.

Dále zoo organizuje nebo se lektorsky podílí na osvětových přednáškách a seminářích pro širokou veřejnost i odbornou veřejnost. Oblíbené jsou například přednášky pro veřejnost, které zoo pravidelně zajišťuje v knihovně Slavoj. Další probíhají v samotné zoologické zahradě. V květnu tak zoo zajistila například odborné přednášky na terénním cvičení

pro 40 studentů Institutu tropů a subtropů CZU, včetně Akademie třetího věku. „Od přírody k welfare“ je název již tradičního setkávání učitelů biologie a přírodopisu, který zoo připravuje ve spolupráci se Školským zařízením pro DVPP Královéhradeckého kraje, Náchod. Letošního semináře na téma „Poslední šance pro nosorožce“ se zúčastnilo 17 učitelů. Další zajímavou květnou akcí byly workshopy profesionálního výtvarníka a fotografa Jana Svatoše pro zaměstnance zoo, děti přírodovědného kroužku a děti fotografického kroužku DDM Jednička.

Veliký zájem je každoročně o akce pořádané ke Dni země. Letos to byl Lesní pochod, který se konal 20. dubna 2011. Jednalo se o společnou akci ZOO Dvůr Králové, přírodovědného klubu Natura, Lesů ČR, DDM Jednička a České lesnické akademie Trutnov v rámci Mezinárodního roku lesů. Pochod byl dlouhý 7 km a na trase pro celkem 490 dětí

akce čekalo celkem 5 stanovišť s deseti soutěžními úkoly. Otázky týkající se lesní tematiky dostávaly zvláště mladší děti (z MŠ a 1. stupně ZŠ) a zvláště starší žáci (2. stupně základních škol). V prostoru startu a cíle byly připraveny pro soutěžící další aktivity. Sokolník představoval dětem káňe rudoocasé, myslivci ukazovali kůže, lebky, shozy a vycpané preparáty lesních zvířat a hovořili o jejich roli v lese. Lesníci demonstrovali stopy lesních živočichů, letorosty různých dřevin a vysvětlovali, jak rychle roste les v porovnání s lidským životem. U studentů České lesnické akademie si děti sestavovaly skládačku mloka a ropuchy. Pochodu se zúčastnilo 32 tříd z osmi škol. Na závěr pochodu si žáci a studenti opékali špekáčky. Výtěžek z akce byl věnován na adopci antilopy bongo lesní.

Ing. T. Hajnýš a Jana Myslivečková
education@zoodk.cz

CO NOVÉHO V PROJEKTU SEVER ŠKOLÁM, ŠKOLY SOBĚ?

Za necelé dva roky prošlo vzdělávacími akcemi uskutečněnými v rámci tohoto projektu přes 600 pedagogů z celkem 9 krajů. Jednalo se o jednodenní či vícedenní semináře pro školní koordinátory EVVO, pro zájemce o ekologickou výchovu, kteří mají různé aprobece a o semináře uskutečněné v rámci vzdělávání pedagogických týmů.

V současné době se tohoto vzdělávání účastní celkem 17 týmů základních i středních škol, se školami v moravských krajích pracuje dodavatel projektu Lipka Brno, se školami ve Středočeském kraji partner projektu SSEV Pavučina a se školami v Ústeckém, Pardubickém, Libereckém a Královéhradeckém kraji SEVER. Školy si samy vybraly, v jakých tématech se chtějí vzdělávat, stanovily si pro své pedagogy cíle a výstupy. Převažují témata zaměřená na ekologicky šetrný provoz školy a využití regionu a krajiny ve výuce. Školy také velmi často vyslovily potřebu inspirovat a motivovat většinu pedagogického sboru ke společné práci na různých projektech a školních aktivitách zaměřených na ekologickou výchovu.

V Královéhradeckém kraji projekt využívají 2 pedagogické týmy – ZŠ a MŠ Smidary a ZŠ a MŠ Malšova Lhota.

A JAK PROBÍHAL SEMINÁŘ TOHOTO PROJEKTU Z POHLEDU LEKTORKY?

Učitel v rybníce, učitelky v potoce & Veselé Velikonoce. Velikonoční

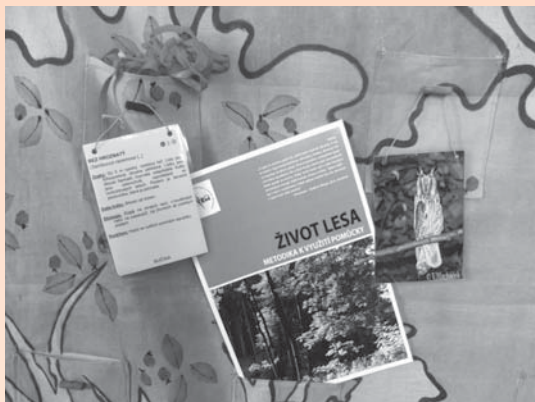
prázdniny neznamenal pro tým učitelů základní školy ve Smidarech přípravu na nadcházející svátky jara. Po dva dny se vzdělávali v problematice hospodaření s odpady, dozvěděli se zajímavosti o ekologicky šetrných výrobcích, seznámili se se zásadami ekologicky šetrného provozu školy a při průzkumu vodních biotopů v okolí školy pocítili na vlastní kůži, jak je voda studená. Na Zelený čtvrtek se ve ztichlé smidarské školní budově sešel tým učitelů, posílen i o provozní pracovníky. Chození s Jidášem se podle lidových velikonočních tradic nekonal, pravidelný „řehtačkový randál“ však obstaralo zvonění. Školník a obě uklízečky se spolu s ostatními prokousali záluďnostmi v označování materiálů z hlediska použitých surovin a následného třídění. Velký zájem vyvolalo povídání o možnostech recyklace jednotlivých materiálů. Že se plast může recyklovat pouze jednou a naproti tomu sklo do nekonečna, vyvolalo u některých účastníků překvapení. Zapáleně se též diskutovalo o biopotravínách a šetření energie. Všechny informace byly zúročeny

a vyzkoušeny v praktických aktivitách, metodicky zpracovaných pro žáka základní školy.

A co se dělo na Velký pátek, v den po Štědrém dni nejbohatším na různé zvyky, pověry a pranostiky? Naši předkové v tento den praktikovali koupání v proudící vodě, která měla léčivé účinky. Děvčatům mělo mytí ve vodě dodat krásy a zbavit je pih. Kdo k vodě nemohl, tomu ji přinesli. Učitelé k vodě mohli, a tak se k ní vydali. Výzkumné týmy vyfasovaly pracovní listy, sítky, lupy, misky a určovací klíče a rozešly se k blízkým vodním biotopům. Pomocí odlovených exemplářů měli porovnat kvalitu vody v rybníce a potoce. Někteří členové pedagogického sboru pojali tuto výzkumnou aktivitu i jako jarní očistu. Na závěr lze jen konstatovat, že ženská část pedagogického sboru si rácháním v potoce zajistila krásu na celý příští rok a jediný pan učitel si přinejmenším umyl nohy v rybníce.

Hana Kulichová & Lenka Hronešová, SEVER
hana.kulichova@ekologickavychova.cz,
lenka.hronesova@ekologickavychova.cz

ŽIVOT LESA

Praktická pomůcka obsahuje sadu fotokaret, herní karty, červený tkaloun na propojení potravních řetězců, plátno a manuál s návody aktivit.

Komplexní pomůcka využitelná pro mateřské, základní i středoškolské environmentální vzdělávání. Balení obsahuje ručně malované plátno zobrazující jednotlivá patra lesa, 144 fotografických karet, karty k aktivitám a manuál popisující jednotlivé aktivity vztahující se k tématu *život lesa*. Na plátně jsou přišité kapsy a knoflíky pro interaktivní využití. Fotokarty ve formátu A6 obsahují popis druhu rostliny či živočicha a symbol pro jakou cílovou skupinu je znalost tohoto druhu vhodná. Na kartě naleznete nejen obecné informace, ale také ekologii druhu a jeho zařazení do příslušného lesního biotopu (např. smrková monokultura, lužní les atd.), proto je pomůcka vhodná i pro studenty středních škol.

Koncept pomůcky skrývá mnoho variant, jak ji lze využít v environmentální výchově. Vydání pomůcky podpořily Lesy ČR, lze ji získat za dotovanou cenu 2400 Kč. Pozor – pomůcku distribuuje SEVER, avšak v omezeném množství. V případě zájmu či dalších otázek píše na adresu autorky.

Mgr. Tereza Hejtmánková, SEVER
tereza.hejtmankova@ekologickavychova.cz

ABCD EKOLOGIE ANEB ŽIVOTABUDIČ

Znovu vydané DVD s populárním zpracováním problematiky ekologie v domácnosti obsahuje cyklus 26 hraných scének na různá aktuální témata týkající se hospodaření v domácnosti a běžného života. Tématy, jakými jsou např. odpady, energie, zateplení, péče o krajinu, nákupy, spotřeba, chov domácích mazlíčků, ekologické zemědělství, úspory vody, původ povodní, domácí zvířata a motorismus, provází herci Miroslav Vladyka a Petr Vacek.

Jednotlivá témata na DVD lze využít jako motivaci k výuce a diskusi o aktuálních problémech a možnostech jejich řešení se žáky ZŠ a studenty SŠ.

Cena 200 Kč. Objednávky přijímá SEVER, Horní Maršov, sever-hm@ekologickavychova.cz, 499 874 280

SIMULAČNÍ HRA U JEZERA

Hra simuluje proces užívání společného přírodního zdroje – vody v jezeře. Pomáhá pochopit souvislosti mezi nešetrným zacházením s přírodním zdrojem a jeho poškozením.

Obsahuje: herní plán, tabulky, metodiku, indikátory čísloty vody, hrací kostku. Vše zabalené v praktické tašce. Simulační hra je určená pro vyšší třídy ZŠ a SŠ. Cena 1440 Kč. Objednávat můžete u Jany Skučkové, SEVER Horní Maršov, jana.skuckova@ekologickavychova.cz, 734 310 969.

DESATERO DOMÁCÍ EKOLOGIE

Graficky nápaditý barevný plakát ve velikosti A2 s jednoduchým souborem deseti námětů se zamyšlením se nad každodenní činností. Společně s tímto plakátem získáte černobílou verzi desatera ve formátu A3, kterou si můžete se svými dětmi/žáky vymalovat a přiblížit si tak všech deset nápadů na téma Jak začít u sebe a přitom myslet na Zemi.

Cena: 10 Kč (včetně DPH). Plakát lze objednat nebo osobně koupit:

Středisko ekologické výchovy SEVER, pracoviště Hradec Králové, Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové, silvie.vackova@ekologickavychova.cz, 495 580 319, 739 203 209, nebo Středisko ekologické výchovy SEVER, pracoviště Krkonoše Horní Maršov 89, 542 26 Horní Maršov, sever-hm@ekologickavychova.cz, 499 874 280.

KRAJSKÁ MYKOLOGICKÁ PORADNA

Váháte nad houbařskými úlovkami? Přijďte se poradit do Muzea východních Čech v Gayerových kasárnách vždy v pondělí od 16 do 18 hodin, kdy zde funguje mykologická poradna. **V poradně jsou pro veřejnost určovány donesené houby (popř. houby doručené poštou nebo fotografie hub doručené mailem) a podány informace o přinesených druzích. Taxonomicky obtížně determinovatelné druhy hub jsou následně určovány mikroskopováním nebo předány specialistovi na příslušnou skupinu hub. Činnost poradny je zaměřena na houbařskou osvětu a prevenci otrav houbami.** U jedlých druhů hub je doplnkově konzultována také jejich požitelnost a způsob úpravy. Nově je poskytováno poradenství na webových stránkách mykologického klubu (<http://www.prizma-studio.eu/mykohk/>).

Provoz poradny zajišťují členové mykologického klubu, kterých je v současné době osmnáct. Do činnosti klubu patří mykologická poradna pro veřejnost, každoroční výstava živých hub, mykologický terénní výzkum východních Čech, sběr hub a jejich determinace, doplňování mykologické sbírky Muzea východních Čech v Hradci Králové, fotografická dokumentace nálezů, expertizy pro fakultu soudního lékařství, sběr a determinace hub pro výzkumný projekt Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové.

RNDr. Věra Samková, Ph.D.
Muzeum východních Čech v Hradci Králové

KRAJSKÁ MYKOLOGICKÁ PORADNA

Muzeum východních Čech
Opletalova ulice 334 (areál Gayerových kasáren)
500 01 HRADEC KRÁLOVÉ
www.prizma-studio.eu/mykohk/
e-mail: v.samkova@muzeumhk.cz
tel: 495 514 631

12. setkání škol a institucí rozvíjejících ekologickou výchovu v Královéhradeckém kraji

KAPRADÍ (Konzultace A PRAktické Dílny) 2011

Tradiční setkání pedagogů základních a středních škol a zástupců organizací a institucí, tentokrát na téma

ROZMANITOST KOLEM NÁS.

Kdy: v pátek 14. října 2011, 9.00–16.00

Kde: Základní a mateřská škola, Úprkova, Hradec Králové

V programu: praktické dílny, semináře, prezentace zajímavostí v EVVO, prodej pomůcek a publikací, udílení cen za přínos k rozvoji EVVO.

Účastnický poplatek 200 Kč pro pedagogy ze škol registrovaných v síti M.R.K.E.V., 250 Kč pro pedagogy neregistrovaných škol a zástupce organizací.

Pozvánky s programem obdrží na počátku nového školního roku elektronicky všechny školy a organizace.

Kontaktní osoba: Radka Urbánková, tel. 734 310 962, 495 580 319, radka.urbankova@ekologickavychova.cz

3. setkání pedagogů mateřských škol rozvíjejících ekologickou výchovu v Královéhradeckém kraji

KAPRADÍČKO 2011

11. listopadu 2011, pátek, 9:00–16:00, Hradec Králové

Jste učitelkou MŠ a máte zájem o environmentální výchovu? Zajímají vás nové formy výuky a ráda se vzděláváte? Chcete vědět, co se chystá na poli environmentální výuky v Královéhradeckém kraji pro nový školní rok?

Středisko ekologické výchovy SEVER pořádá v Hradci Králové již potřetí konferenci pro pedagogy mateřských škol KAPRADÍČKO 2011. Inspirací pro letošní rok se stal LES. Kromě společné úvodní části na vás čekají praktické dílny, zabývající se touto tematikou z různých úhlů pohledu. Hostem a lektorem jedné z těchto dílen bude PhDr. Tereza Vošáhlíková, autorka publikace Ekoškoly a lesní mateřské školky.

Podrobné informace o programu budou rozeslány elektronicky na počátku nového školního roku všem MŠ v kraji. Účastnický poplatek 200 Kč pro pedagogy ze škol registrovaných v síti Mrkvička, 250 Kč pro ostatní neregistrované MŠ.

Uzávěrka přihlášek: 4. listopadu 2011 na adrese: SEVER, Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové, lenka.hronesova@ekologickavychova.cz, tel. 495 580 319

PODORLICKÝ SKANZEN KRŤOVICE

10.–11. září 2011

STARÁ ŘEMESLA

Den zaměřený na ukázky starých řemesel dříve běžných na venkově (zejm. zpracování dřeva, textilních materiálů apod.). Návštěvníci si budou moci některé z prací vyzkoušet. Začátek akce v 10 hodin, během akce je prohlídka skanzenu bez výkladu.

10.–11. prosince 2011

VÁNOCE VE SKANZENU

Akce s vánoční tematikou ve skanzenu – ukázky tradiční vánoční výzdoby, interiérů staveb ve skanzenu, ukázky některých vánočních tradic a pokrmů (s možností ochutnání), možnost vyrobit si vlastní vánoční ozdoby apod. Začátek akce v 10 hodin, během akce je prohlídka skanzenu bez výkladu.

Podrobnosti o akcích na webových stránkách www.krnovice.cz.

INEX – SDA KOSTELECKÉ HORKY

Středisko environmentální výchovy Modrý dům

↓ AKCE PRO VEŘEJNOST

10. září 2011, sobota

SLAMĚNÉ DOŽÍNKY

Oslava dožínky spojená s pečením chleba, výrobou slaměných ošatek, výukou dožínkových tanců a lidovou hudbou.

22. října 2011, sobota

DEN STROMŮ

Oslava Mezinárodního dne stromů. Přednáška o stromech v permakulturních zahradách, workshop zpracování místního ovoce a ochutnávka ovocných pochutin.

27. listopadu 2011, neděle

ADVENTNÍ DÍLNA

Řemeslné dílny pro veřejnost, výroba dárkových a dekorativních předmětů z vlny, ze slámy, z papíru a výroba svíček ze včelího vosku.

23. prosince 2011, pátek

HORECKÝ ŽIVÝ BETLÉM

Desátý ročník tradiční horecké předvánoční akce, jejížž příprav a realizace se účastní občané Kosteleckých Horek a blízkého okolí. Kolednická pochůzka s dramatickými vstupy a lidovou hudbou, divadelní hra, živý Betlém v Malém muzeu místa, závěrečný koncert vánoční lidové hudby.

Více informací:

Alžběta Trojanová, mobil: 604 676 146
sev@kosteleckehorky.cz
www.inexsda.kosteleckehorky.cz

↓ AKCE PRO PEDAGOGY

21. září 2011, středa, 14:00–18:00

CO SI PAMATUJE KRAJINA

Akreditovaný instruktážní seminář pro pedagogy 2. stupně ZŠ a SŠ na téma krajina, vývoj vztahu člověka a krajiny, typy krajín, krajinné prvky, zásahy člověka do krajiny, kořeny současných problémů životního prostředí. Seminář zahrnuje praktické ukázky aktivit do vyučování, objasnění návaznosti na průřezová témata do ŠVP a do výuky D, Bi, OV, Ze. Práce s interaktivním výukovým programem na CD (aktivity, testy, pracovní listy, úkoly, dobrodružné prvky, informace pro učitele). Představení pomůcek a literatury s tématem souvisejících.

Lektorka semináře: JUDr. Hana Kulichová a Ing. Eliška Knížková, SEVER

Místo konání: Středisko SEVER, Kavčí plácek 121, Hradec Králové

19. října 2011, středa, 14:00–18:00

PROJEKTOVÁ VÝUKA V ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVĚ

Víte, jaký je rozdíl mezi projektovou výukou, projektovým dnem a integrovanou tematickou výukou? Chcete s vašimi žáky realizovat projektové vyučování, ale nevíte jak na to? Chcete se inspirovat školami, které úspěšně realizovaly projekty týkající se EVVO? Na dílně si vymezíme co vlastně je projektová výuka, projektový den a ITV. Dále si ukážeme několik příkladů projektů environmentální výchovy realizovaných podle pravidel projektového vyučování. Budeme diskutovat nad tím, jak by se dal realizovat projekt v environmentální výchově na vaší škole a s čím vším se můžete při jeho realizaci potkat. Představíme vám materiály k projektovému vyučování a příklady dobré praxe z EVVO.

Lektor semináře: Jana Kindlmannová (Sdružení TEREZA)
Místo konání: ZŠ Čestice, Čestice 20

Na semináře je nutné se přihlásit na níže uvedený kontakt, kapacita je omezená: Alžběta Trojanová, 604 676 146, e-mail: sev@kosteleckehorky.cz. *Vstup na semináře je zdarma.*

MUZEUM PŘÍRODY ČESKÝ RÁJ

7.–8. září 2011, středa–čtvrtek, 9:00–14:00

ZVÍŘÁTKA V POHÁDCE

Ekologické výukové programy pro MŠ a ZŠ v rámci festivalu Jičín-město pohádky ve farské zahradě v Jičíně s ukázkami aktivit zaměřených na poznávání přírody pro děti.

23. října 2011, neděle, 10:30

ŽABÍ BĚH – 8. BĚH NA ZÁVĚR VEGETAČNÍ SEZÓNY

Běh nebo chůze po trase 7 km nebo 2 km na předem odhadnutý čas, beseda s promítáním na téma Co dělají žáby, čolci, ještěrky a hadi v zimě.

Každý účastník dostane pamětní list, čaj a tatranku, na prvních třech místech medaili, diplom a drobnou cenu

28. října 2011, pátek

JEŠTĚRKY A HADI NA ŽELEZNICKÉM KROSU

Hry a soutěže na startu a v cíli pro radost i poznávání v Železnici.

26.–31. prosince 2011, pondělí–sobota, 13:00–16:00

VÝSTAVA BETLÉMŮ

Tradiční i netradiční betlémy v muzeu i v zahradě, minidílna na zhotovení prachovských zvonečků, možnost příjemného posezení v teple.

Více informací na www.mpcr.cz

SPRÁVA KRNPAP

AKCE PRO ŠKOLY A VEŘEJNOST

27. srpna 2011, sobota, 20:00

EVROPSKÁ NOC PRO NETOPÝRY

Představení netopýrů – beseda, promítání odchyt, kroužkování.

Místo konání: Vrchlabí, zámecký park

Cena: zdarma

Cílová skupina: veřejnost

Kontaktní osoba: Václav Mikule, 499 456 322, vmikule@krnap.cz

3. září 2011, sobota

PROLEZ LES

Exkurze o lese a v lese vedená ředitelem Správy Krkonošského národního parku Janem Hřebackou v rámci programů Nás učí příroda.

Místo a čas konání: bude upřesněno na www.krnap.cz

Cena: zdarma

Cílová skupina: veřejnost

Kontaktní osoba: Eva Sochorová, esochorova@krnap.cz, 499 456 317

9. září 2011, pátek

PROČ JE HOŘEC HOŘKÝ

Exkurze vedená Michalem Skalkou v rámci programů Nás učí příroda zaměřená nejen na erbovní rostlinu Krkonoš (hořec tolitovitý), s praktickým zkoumáním hořkosti hořce chutnajícího hořce.

Místo a čas konání: východní Krkonoše, bude upřesněno na www.krnap.cz

Cena: zdarma

Cílová skupina: veřejnost

Kontaktní osoba: Michal Skalka, mskalka@krnap.cz, 499 456 321

12.–23. září 2011, 8:00–15:00

TMA PŘEDE MNOU ANEB DOTKNĚME SE KRKONOŠ

Sedmý ročník krkonošské smyslové výstavy pro nevidomé a ty, kteří si chtějí vyzkoušet tuto roli.

Místo konání: Vrchlabí, budova Správy Krnap

Cena: 5 Kč za osobu

Cílová skupina: veřejnost, nevidomí, školy

Kontaktní osoba: Daniel Bílek, 499 456 322, dbilek@krnap.cz
Je nutné se přihlásit předem!

20. září–4. prosince 2011, 8:00–16:00

DEVĚT STOLETÍ OD POMEZNÍHO HVOZDU

Výstava prezentuje vývoj krkonošského lesa a jeho využití lidmi, pracovní listy.

Místo konání: Vrchlabí, Krkonošské muzeum

Cena: zdarma

Cílová skupina: veřejnost, školy

Kontaktní osoba: Jakub Šimurda, 499 456 702, jsimurda@krnap.cz

24. září 2011, sobota

PO STOPÁCH KRKONOŠSKÝCH LEDOVců

Exkurze pro širokou veřejnost vedená Michalem Skalkou v rámci programů Nás učí příroda zaměřená na geomorfologii, geologii atd.

Místo konání: Pec pod Sněžkou a okolí

Cena: zdarma

Cílová skupina: veřejnost

Kontaktní osoba: Michal Skalka, mskalka@krnap.cz, 499 456 321

27. září–2. října 2011

ZACLOŇENÉ KRKONOŠE

Fotografický workshop pro začátečníky i pokročilé připravený ve spolupráci s CK Adventura a National Geographic.

Místo konání: východní Krkonoše, bude upřesněno na www.krnap.cz

Cena: bude upřesněna

Cílová skupina: široká nedobře fotografující veřejnost toužící po skvělých snímcích vlastní produkce

Kontaktní osoba: Michal Skalka, mskalka@krnap.cz, 499 456 321

7.–10. října 2011

LANDART PODZIMNÍCH KRKONOŠ

První workshop zaměřený na Landart, při kterém jistě vznikne mnoho úžasných výtvarných děl z toho, co lze najít v přírodě. Místo konání: Dom trzech kultur, Niedamirow (www.parada.xtr.pl)

Cena: bude upřesněna

Cílová skupina: veřejnost

Kontaktní osoba: Michal Skalka, mskalka@krnap.cz, 499 456 321

1. října 2011

SKAUTSKÁ ČISTÁ SOBOTA

Přírodovědné exkurze pro skautské oddíly spojené s očistou krkonošských turistických tras, přednáška.

Místo konání: ubytování v kempu ve Špindlerově Mlýně, sraz 30. 9. do 20.00 h v kempu

Cena: za ubytování bude upřesněna

Cílová skupina: skautské oddíly

Kontaktní osoba: Daniel Bílek, 499 456 322, dbilek@krnap.cz

15. října 2011, sobota

KAŠTAŇÁK A OSLAVA DNE STROMŮ

Vyhlášení výsledků soutěže Kaštanák 2011, prazeň kaštanů, lesnická exkurze zaměřená na borovici kleč.

Místo konání: Vrchlabí, Správa KRNPAP, lesnická exkurze v subalpínském stupni

Čas: 9.00–10.00 hod ve Vrchlabí, v 10.30 odjezd od Správy Krnap autobusem na exkurzi

Cena: jízdné 30 Kč

Cílová skupina: soutěž Kaštanák – děti MŠ, ZŠ, Oslava Dne stromů – široká veřejnost. Kontaktní osoba: Kamila Nývltová, 499 456 322, knylvtova@krnap.cz

22. října 2011

JAK NEJÍT Z BULTU DO LOUŽE

Exkurze vedená Jakubem Kašparem v rámci programů Nás učí příroda zaměřená na rašeliník, rašelinu a rašeliniště a vše, co s nimi souvisí.

Místo a čas konání: bude upřesněno na www.krnap.cz

Cena: zdarma

Cílová skupina: veřejnost

Kontaktní osoba: Jakub Kašpar, jkaspar@krnap.cz, 499 456 314

25. října, 8. listopadu, 22. listopadu,
8. prosince 2011, vždy od 17:00

O PŘÍRODĚ A LIDECH

Cyklus čtyř přednášek s přírodovědnými tématy

Místo konání: Vrchlabí, zámek

Cena: zdarma

Cílová skupina: veřejnost

Kontaktní osoba: Michal Skalka, 499 456 321, mskalka@krnap.cz

26. prosince 2011, 14:00–17:00, pondělí

ZVÍŘÁTKOVÉ VÁNOCE

Prohlídky útulku pro handicapovaná divoká zvířata s besedami, vánoční pásmo pro zvířata a lidi.

Místo konání: Vrchlabí, Útulek pro handicapovaná divoká zvířata.

Cena: zdarma

Cílová skupina: veřejnost

Kontaktní osoba: Václav Mikule, 499 456 322, vmikule@krnap.cz

Aktuální podrobné informace k těmto akcím
a k další nabídce pro školy
(přednášky, doprovody exkurzí, výukové programy)
najdete na

www.krnap.cz
nebo použijte telefon 499 456 321-2.

MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH V HRADCI KRÁLOVÉ

Eliščino nábřeží 456, 500 01 Hradec Králové

6.–9. října 2011, čtvrtek–neděle, 9:00–17:00

VÝSTAVA HUB

Tradiční výstava živých hub doplněná barevnými fotografiemi hub M. Dobešové, J. Wiplera a kresbami J. Svobody. Na výstavě budou předvedeny rovněž pěstované druhy hub. Všechny vystavované exponáty jsou odborně určeny a řádně označeny. Během konání výstavy je možná determinace do-nesených exemplářů.

První dva dny je výstava doplněná výkladem především pro školy.

6. října 2011, čtvrtek, 17:00

PŘEDNÁŠKA O ZAJÍMAVÝCH NÁLEZECH HUB

Přednáška vynikajícího fotografa a pracovníka Ornitologické stanice Muzea Komenského v Přerově Jiřího Polčáka o zajímavých nálezech hub.

Podrobné informace RNDr. Věra Samková
v.samkova@muzeumhk.cz, tel: 495 514 631

CENTRUM ROZVOJE ČESKÁ SKALICE

15. října 2011, 13:00–17:00, sobota

SLAVNOST STROMŮ

Osvětová a vzdělávací akce, jejímž smyslem je poukázat na krásu a význam zeleně v krajině a zároveň podpořit a posílit vztah lidí k přírodě. V průběhu dne bude vysazeno několik stromů a proběhne tematický doprovodný program. Připojte se k nám a přijďte vzdát hold zeleni, která nás doprovází po celý život.

Místo konání: Česká Skalice, Vila Čerych

Cena: zdarma

Cílová skupina: široká veřejnost

Bližší informace: tel. 491 451 116, ekoporadna@centrumrozvoje.eu, www.centrumrozvoje.eu

STŘEDISKO EKOLOGICKÉ VÝCHOVY A ETIKY RÝCHORY – SEVER

↓ AKCE PRO DĚTI A VEŘEJNOST

16. září 2011, pátek, 9:00–14:00

DEN ZEMĚDĚLSTVÍ KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE SE STŘEDISKEM SEVER

V rámci Královéhradeckých krajských dožínků 2011 bude prezentováno zemědělství a potravinářství pro základní a střední školy.

Středisko ekologické výchovy SEVER připraví doprovodný program: různé aktivity, poznávání a tvorba z přírodních materiálů.

Kontaktní osoba: Silvie Vacková, SEVER, pracoviště Hradec Králové, 495 580 319, 739 203 209, silvie.vackova@ekologic-kavychova.cz.

17. září 2011, sobota, 10:00–18:00

BIOJARMARK V.

Propagace a prezentace ekologického zemědělství a místních produktů v rámci Královéhradeckých krajských dožínků 2011 formou tržště a ochutnávek biopotravin a místních výrobků.

Středisko SEVER bude prezentovat svou činnost doprovodným programem zaměřeným na podzimní sklizeň úrody, udržitelný rozvoj a spotřebitelské chování každého jedince. Kontaktní osoba: Silvie Vacková, SEVER, pracoviště Hradec Králové, 495 580 319, 739 203 209, silvie.vackova@ekologic-kavychova.cz.

↓ PRO PEDAGOGY MATEŘSKÝCH ŠKOL

15. září 2011, čtvrtek, 10:00–14:30

LES

Seminář poskytne praktické náměty pro environmentální výchovu na téma lesní ekosystém. Metody i formy práce, které si účastníci v rámci semináře vyzkoušejí, korespondují s požadavky RVP PŠ na propojování vzdělávacích oblastí a směřují k budování žádoucích kompetencí dětí. V ceně účastnického poplatku je soubor výtvarně zaměřených námětů Inspirace les.

Lektorka: Bc. Lenka Hronešová, SEVER

Cena: 200 Kč

Místo konání: SEVER, Kavčí plácek 121, Hradec Králové 3

Uzávěrka přihlášek: 12. 9. 2011

19. ledna 2012, čtvrtek, 10:00–14:30

ZELENÝ OSTROV

Seminář představuje metodický materiál, který je určen pro práci s dětmi v MŠ. Motivací celého projektu je skutečná událost – příběh ostrova Krakatau, který byl zničen sopečnou erupcí. Život se však na ostrov znovu navrátil – příběh sleduje významné události ostrova od sopečného výbuchu až do dnešní doby a je doprovázen černobílými ilustracemi. Projekt je rozdělen do osmi částí, které symbolizují fáze postupného návratu života na ostrov: 1. Sopečný ostrov, 2. Ka-

meny a půda, 3. Pavouček, 4. Semínka, 5. Zvířata, 6. Rostliny, 7. Lidé, 8. Budoucnost ostrova.

Cílem závěrečné části projektu je uvědomit si, jak člověk mění planetu Zemi a jaké to může mít následky pro náš jediný známý „ostrov života“ ve vesmíru. Projekt vede děti k pochopení propojenosti jevů a ke globálnímu pohledu na problémy světa.

Učitelé získají zdarma metodický balíček, který obsahuje CD s metodikou a sadu pomůcek.

Lektorka: Bc. Lenka Hronešová, SEVER

Cena: 200 Kč

Místo konání: SEVER, Kavčí plácek 121, Hradec Králové 3

Uzávěrka přihlášek: 16. 1. 2012

Přihlášky na tyto semináře: Bc. Lenka Hronešová, SEVER, Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové, lenka.hronesova@ekologic-kavychova.cz, tel. 495 580 319
Prosíme, vezměte si s sebou přezůvky!

↓ PRO PEDAGOGY 1. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

1. prosince 2011, čtvrtek, 10:00–14:00

LES

Seminář představí metody a formy výuky, využívající prvky dramatické, výtvarné a hudební výchovy, tematicky zaměřené na lesní ekosystém. Praktická část semináře poskytne účastníkům ukázky zpracovaných učebních celků, propojujících jednotlivé vzdělávací obory. Účastníci získají v rámci semináře soubor výtvarně zaměřených námětů Inspirace les. Lektorka: Bc. Lenka Hronešová, SEVER

Zdarma

Místo konání: SEVER, Kavčí plácek 121, Hradec Králové 3

Uzávěrka přihlášek 16. 1. 2012 na adrese: Bc. Lenka Hronešová, SEVER, Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové, lenka.hronesova@ekologic-kavychova.cz, tel. 495 580 319

Vezměte si s sebou přezůvky!

Seminář se koná v rámci projektu SEVER školám, školy sobě – vzdělávání pro udržitelný život na školách.

↓ PRO PEDAGOGY 1. A 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL A NIŽŠÍCH GYMNAZIÍ

21. září 2011, středa, 8:00–17:00

MRAVENCI

Seminář kombinovaný s terénní exkurzí. Účastníci se seznámí s aktivitami na téma mravenci, vhodnými pro různé věkové kategorie, a spolu s odborníkem navštíví mraveniště mravenců lesních v NPR Ostáš.

Čas odjezdu společným autobusem z Hradce Králové bude upřesněn po zaslání závazných přihlášek. S sebou oděv do terénu!

Pouze pro pedagogy z Královéhradeckého kraje.

Lektoři: Mgr. Václav Nýč, ZŠ Komenského, Náchod, Bc. Lenka Hronešová, SEVER

Zdarma

Místo konání: Police nad Metují, Ostaš

Uzávěrka přihlášek 16. 9. 2011 na adrese: Bc. Lenka Hronešová, SEVER, Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové, lenka.hronesova@ekologickavychova.cz, tel. 495 580 319

Seminář se koná v rámci projektu Environmentální vzdělávání pedagogů.

4. října 2011, úterý, 10:00–14:00

CARBON DETECTIVES

Seminář nabízí prohloubení znalostí o změnách klimatu (včetně jejich politických a sociálních souvislostí), o vlivu emisí oxidu uhličitého a o důležitosti šetrného nakládání s energiemi. Pedagogové se dozvědí, jak začlenit problematiku klimatických změn do ŠVP, vyzkouší si řadu aktivit, které mohou zařadit do výuky, a seznámí se s mezinárodním školním projektem Carbon Detectives a jeho možnostmi.

Lektoři: Mgr. Dita Gollová, Mgr. Lucie Tomášková, SEVER
Zdarma

Místo konání: SEVER, Kavčí Plácek 121, Hradec Králové
Uzávěrka přihlášek 30. 9. 2011 na adrese: Mgr. Dita Gollová, SEVER, 739 454 755, dita.gollova@ekologickavychova.cz
Seminář se koná v rámci projektu Carbon Detectives Europe

15. února 2012, středa, 10:00 – 14:00

U JEZERA

Jak představit žákům principy trvale udržitelného rozvoje? Pomocí simulační hry U jezera si účastníci objasní pojmy: obnovitelné zdroje, udržitelné a neudržitelné využívání společného přírodního zdroje, znečišťování životního prostředí, nástroje ochrany životního prostředí (pokuty, poplatky, dobrovolné dohody...), udržitelná spotřeba, udržitelný rozvoj, dodržování dohod. Na semináři bude možno hru zakoupit.

Lektorka: Ing. Eliška Knížková, SEVER
Zdarma

Místo konání: SEVER, Kavčí plácek 121, Hradec Králové
Uzávěrka přihlášek 3. 2. 2012 na adrese: Ing. Eliška Knížková, SEVER, tel. 734 310 966, eliska.knizkova@ekologickavychova.cz

Seminář se koná v rámci projektu SEVER školám, školy sobě – vzdělávání pro udržitelný život na školách.

↓ PRO PEDAGOGY 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL, GYMNÁZIÍ A STŘEDNÍCH ODBORNÝCH ŠKOL

1. listopadu 2011, úterý, 10:00–15:00

EKOZNAČKA TO JE ZNAČKA (EKOLOGICKY ŠETRNÉ SPOTŘEBITELSTVÍ, EKOZNAČENÍ VÝROBKŮ)

Jak se orientovat ve značkách na obalech výrobků? Které značky napoví něco o obalu a které o samotném výrobku? Co jsou skutečné ekoznačky a co klamavé ekoznačky? Podrobné objasnění některých certifikovaných značek, se kterými se spotřebitel setká při každodenním životě. Hodnocení výrobků podle jejich vlivu na životní prostředí a životní cyklus výrobku. Praktické ukázky některých výrobků, literatura, pomůcky.

Lektorka: DiS. Silvie Vacková, SEVER
Zdarma

Místo konání: SEVER, Kavčí plácek 121, Hradec Králové
Uzávěrka přihlášek 25. 10. 2011 na adrese: Silvie Vacková, SEVER, silvie.vackova@ekologickavychova.cz, tel. 495 580 319

Tento seminář se koná v rámci projektu SEVER školám, školy sobě – vzdělávání pro udržitelný život na školách.

↓ SPECIÁLNÍ NABÍDKA PRO ŘEDITELE ZÁKLADNÍCH ŠKOL

15. listopadu 2011, úterý, 10:00–14:30

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA PRO ŘÍDÍCÍ PRACOVNÍKY ZÁKLADNÍCH ŠKOL KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE DLE STANDARDU MŠMT PRO PRŮBĚŽNÉ VZDĚLÁVÁNÍ ŘÍDÍCÍCH PRACOVNÍKŮ ŠKOL V EVVO

Akreditovaný seminář zahrne tato témata:

→ přehled základních dokumentů k EVVO
→ role koordinátorů EVVO a ostatních pedagogických pracovníků, začlenění průřezového tématu EVVO do ŠVP a tvorba školních plánů EVVO, příklad konkrétního školního programu EVVO

→ klíčové kompetence, které by žáci měli získat prostřednictvím EV (specifické a obecné), výchovné vzdělávací cíle EV, návaznost na průřezové téma Environmentální výchova a jeho okruhy: význam a příklady péče o prostředí školy včetně školního pozemku a ekologizace provozu školy, možnosti spolupráce a podpory škol v rámci EVVO

Lektoři: Dr. Hana Kulichová, SEVER, ředitel škol
Zdarma

Místo konání: SEVER, Kavčí plácek 121, Hradec Králové
Uzávěrka přihlášek: 11. 11. 2011 na adrese: SEVER, Dr. Hana Kulichová, tel. 739 203 204

hana.kulichova@ekologickavychova.cz

Seminář se koná v rámci projektu Environmentální vzdělávání pedagogů.

GLOBAL LITERACY FOR FAIRER WORLD! (GLOBÁLNÍ VÝCHOVOU PRO SPRÁVEDLIVĚJŠÍ SVĚT!)

Nabídka účasti v mezinárodním projektu

Do 30. září 2011 se k účasti může přihlásit 10 učitelů základních škol, zodpovědných za začleňování průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. V rámci projektu se budou podílet na vzniku výukových materiálů, které budou moci používat všichni záměrníci i po ukončení projektu. Na vybraných školách budou probíhat výukové programy zaměřené především na pochopení vztahů mezi západními společnostmi a globálním Jihem. Jedním z partnerů projektu je organizace ICED z Ghany, která bude dodávat aktuální informace a také „pohled z druhé strany“ – umožní tak porovnat představy našich žáků o Africe s tím, co si myslí žáci v Ghaně o Evropě. Studenti budou také porovnávat svůj život s každodenním životem afrických žáků pomocí fotografií, předmětů, nebo filmů, které sami vytvoří. Celý projekt potrvá 3 roky.

Podrobnější informace získáte na adrese: Mgr. Milada Dobiášová, milada.dobiasova@ekologickavychova.cz, tel. 734 310 967

↓ STÁLÁ NABÍDKA SEVERU PRO VZDĚLÁVÁNÍ SKUPIN UČITELŮ ZŠ, SŠ I MŠ, VČETNĚ TÝMŮ JEDNÉ ŠKOLY

Semináře a kurzy pro skupiny pedagogů budou připravovány po vzájemné dohodě mezi školami a střediskem SEVER, a to ve zvoleném termínu a místě – v Krkonoších v Horním Maršově (pobytové středisko – možnost vícedenních akcí

s kompletním zajištěním včetně ubytování a stravování), v Hradci Králové či na školou navrženém místě (např. přímo ve škole).

ÚVOD DO EKOLOGICKÉ VÝCHOVY/EKOLOGICKÉ MINIMUM PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY

Inspirace pro zpestření výuky různých předmětů, pro mimoškolní výchovu a aktivity vhodné pro předcházení sociálně patologických jevů u dětí a mládeže.

Seminář v rozsahu 6–20 vyučovacích hodin je zaměřen na průřezové téma Environmentální výchova. Zavádí a osvětluje pojem „trvalé udržitelnosti“ a dále integruje poznatky týkající se problematiky životního prostředí již dříve získané v jednotlivých předmětech. Zahrnuje stručné seznámení s metodikou a s organizací EV ve škole, praktické ukázky aktivit, pomůcek a literatury, příklady z praxe jiných škol.

ŠKOLNÍ PLÁN EKOLOGICKÉ VÝCHOVY A PRŮŘEZOVÉ TÉMA ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA/ČLOVĚK A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ VE ŠKOLNÍM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU

Seminář v rozsahu 6–20 vyučovacích hodin (je možno objednat i jako cyklus či vícedenní seminář) pomůže školám připravit a realizovat školní plán EVVO dle metodického pokynu MŠMT. Je rovněž zaměřen na to, jak pracovat s průřezovým tématem EV v ŠVP, jak problematiku životního prostředí začlenit do předmětů a mezipředmětových vztahů a do provozu školy. Zahrnuje praktické ukázky aktivit a zkušenosti se školními plány EVVO ze ZŠ a SŠ.

TEMATICKÉ SEMINÁŘE VÝCHOVA K UDRŽITELNÉMU ZPŮSOBU ŽIVOTA V JEDNOTLIVÝCH PŘEDMĚTECH MATEŘSKÉ, ZÁKLADNÍ A STŘEDÍ ŠKOLY (VYBRANÁ TÉMATA)

Dle potřeb a přání škol organizátoři připraví seminář v rozsahu 4–20 vyučovacích hodin k vybraným tématům. Jde zejména o tato témata:

Mezilidské vztahy, psychologické a sociologické aspekty trvale udržitelného způsobu života (týmová spolupráce)

Poznávání místního prostředí – rozmanitost a krása přírody
Přírodní hodnoty místa a ČR, nejzávažnější ekologické problémy (terénní práce)

Postavení člověka v přírodě (ekologická etika, vztah ke zvířatům)

Vývoj vztahu člověka a přírody (historické proměny krajiny, praktické dovednosti předchozích generací)

Globální souvislosti a problémy

Souvislosti ekonomického rozvoje a ochrany životního prostředí, udržitelný rozvoj

Člověk jako občan, spotřebitel a výrobce, možnosti zapojení do ochrany prostředí, praktické dovednosti při péči o přírodu a životní prostředí.

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA PRO ŘÍDÍCÍ PRACOVNÍKY ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ

Seminář v rozsahu 6–20 vyučovacích hodin je připraven dle Standardu MŠMT pro průběžné vzdělávání řídicích pracovníků škol v EVVO a zahrnuje témata:

→ přehled základních dokumentů k EVVO (Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta)

→ role koordinátorů EVVO a ostatních pedagogických pracovníků, začlenění průřezového tématu EVVO do ŠVP a tvorba školních plánů EVVO, příklad konkrétního školního programu EVVO

→ klíčové kompetence, jež by žáci měli získat prostřednictvím EV (specifické a obecné), výchovně vzdělávací cíle EV, návaznost na průřezové téma Environmentální výchova a jeho okruhy

→ význam a příklady péče o prostředí školy včetně školního pozemku a ekologizace provozu školy

→ možnosti spolupráce a podpory škol v rámci EVVO

↓ ORGANIZAČNÍ INFORMACE

Základní ceny vzdělávacích akcí, které lze objednat pro skupiny pedagogů – pokud se na tyto akce nevztahuje mimořádná podpora z některých projektů (informujte se předem):

Několikadenní vzdělávací akce ve středisku SEVER, Horní Maršov (Krkonoše) – **ubytování** při akcích se vzdělávacím programem **od 200 Kč/osoba/noc. Celodenní stravování od 150 Kč/osoba/den.**

Program 310 Kč/osoba/den – u skupin v počtu 15 osob výše nebo **4 650 Kč** za den za skupinu v počtu 14 osob a méně.

Od 600 Kč za 1 hod. (u skupin v počtu 14 osob a méně) nebo **40 Kč/osoba/hod.** u skupin v počtu 15 osob a více + cestovné výlohy lektorů u akcí mimo středisko SEVER.

Za pedagogické pracovníky mohou poplatky hradit ředitelé škol.

Akce jsou akreditovány MŠMT v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pod č. j. 3404/2011-25-107.

Některé akce jsou poskytovány zdarma v rámci projektů podporovaných Evropským sociálním fondem či jiných grantů.

↓ KONZULTACE K EKOLOGICKÉ VÝCHOVĚ PRO UČITELE A DALŠÍ PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY

Středisko SEVER poskytuje konzultace k zařazení EV do ŠVP, ke školním plánům EV, k roli školního koordinátora EV, k zařazení problematiky EV do jednotlivých předmětů, k rozvoji ekologicky šetrnějšího provozu školy, zprostředkujeme kontakty na zajímavé zkušenosti z terénu. Pomůže také s vedením školních ekologických projektů, s výběrem literatury a pomůcek. Má zkušenosti s vedením diplomových prací týkajících se ekologické výchovy na MŠ, ZŠ i SŠ a závěrečných prací specializačního studia pro školní koordinátory EVVO.

Forma konzultací: telefonicky, e-mail, osobní návštěva, písemný posudek.

POUŠTĚ PLNÉ ŽIVOTA

Exkurze na jihozápadě Spojených států bere vžitou vidinu pouští

Všeobecně rozšířenou představou pouště je erg, sluncem spalovaná písčná pláň zvlněná dunami a téměř bez života, snad jen s drobnými tvory, ožívajícími za nočního chladu. Návštěva amerického Jihozápadu, kde existuje řada pouštních terénů, však cestovatele přesvědčí o něčem jiném – písku v nich většinou mnoho není, zato leckteré mají bohatou vegetaci a spoustu zvířeny. Například uprostřed nekonečných slanisek kalifornského Death Valley – Údolí smrti – lze k úžasu pozorovatele nalézt populaci drobných ryb, které odnepaměti žijí v decimetr hlubokém potoce... Unikátní přírodní bohatství USA dnes chrání systém národních parků a přírodních památek.

Vždycky mě fascinovaly rozlehlé krajiny, zdánlivě bez horizontu – stepi či pouště, prostory, kde člověk může či dokonce musí zapomenout na každodenní problémy a naslouchá dosud nepoznaným hlasům přírody, kde se učí pokoře před přírodními silami, které formovaly naši matičku Zemi. Tím spíš, že jako žák školou povinný či student jsem sdílel běžnou vizi pouště ve tvaru Sahary, dramatické, nehostinné a nepřátelské mnoha formám života. Jednoho dne jsem si však přečetl, že „...Kalahari má jednu obdivuhodnou vlastnost: je totiž pouští v tom smyslu, že nemá stálou povrchovou vodu. Jinak jsou její hluboké, plodné písky pokryty trávou, má bujné křoviny, skupiny stromů a místy i široké pruhy svérázného hustého lesa.“ Dodnes si pamatuji,

že tato informace pro mě znamenala zásadní obrat v úvahách, a také potřebu se o pouštích dozvědět víc.

Z odborného hlediska je poušť biotem – souborem podobných ekosystémů, vzniklých v extrémně suché krajině, kde v dlouhodobém průměru jsou dešťové srážky nižší než přirozený půdní výpar. Což ovšem nevylučuje, aby čas od času tyto oblasti postihly přívalem deště – právě v Mohavské poušti (Mojave Desert, či Mohave) a Sonorské poušti (Sonoran Desert), o nichž bude v článku řeč, lze u silnic často číst varování před nečekanými záplavami; i sama erozivně modelovaná krajina podává zřetelné svědectví o sice krátkodobých, ale ničivých lokálních katastrofách. Tam, kde díky občasnému přísunu vláhy může růst

sporá vegetace, se proto hovoří spíše o polopoušti. Úzké vztahy mezi rostlinstvem a krajinnými poměry dokládá i skutečnost, že některé druhy mohou být využity jako geografické indikátory – například areál stromovité juky krátkolisté (*Yucca brevifolia*) vymezuje rozsah Mohavské pouště.

Za pouštěmi na americkém Jihozápadě, které vznikly ve srážkovém stínu hor při pacifickém pobřeží, jsme se ve dvou vypravili letos v březnu, v době, kdy většina z nich měla být v plném květu. Leč nebyla, celosvětově rozkolísané klimatické systémy zde totiž zbrzdily odchod poměrně tuhé zimy. Přesto jsem většinu skoro čtyři tisíce kilometrů dlouhé cesty zvládl v šortkách, protože nástup jara jakoby kopíroval trasu našich dopravních prostředků –

Prostředí národního parku Organ Pipe Cactus (Arizona)
s kaktusy stromovitého vzrůstu

v prvním úseku jím bylo malé letadlo, poté automobil z půjčovny – nicméně poušť naplno kvetla až v závěru putování v kalifornském národním parku Joshua Tree. I tak jsem si z Kalifornie, Nevada, Utahu a Arizony odvezl dostatek poznatků o životě v pouštích, které mohou být užitečné dalším zájemcům, od nás dnes relativně často putujících do těchto končin.

Systém federálně chráněných národních parků a přírodních památek (national parks & national monuments) ve Spojených státech tvoří přes 390 území o celkové rozloze zhruba 0,5 milionu km², což je 5,1 % celkové rozlohy USA či šestnásobek plochy České republiky, a to bez kategorie státních chráněných území jsoucích ve správě jednotlivých států, a také bez chráněných lokalit místního významu, o které pečují mnohé municipality. Patří k nim i síť ekologických vzdělávacích středisk, a to ve správě federálu, států či obcí. V zemi, kde na prvním místě stojí privátní vlastnictví pozemků (a kde například nelze běžně vstupovat do lesů patřících někomu jinému, jak u nás dovoluje v právním systému zakotvená tradice) mají chráněná území o to větší společenský význam, že jsou většinou jedinou příležitostí pro místní populaci, o turistech nemluvě, jak se dostat do kontaktu s přírodou...

I když se za vstup musí zaplatit a první pohled na „civilizaci“ často přelidněných návštěvnických center a parkovišť v oblíbených lokalitách bývá trochu zklamáním. Naštěstí zdání klame – někde opodál na stezce či silnici už bývá frekvence lidí i aut mnohem menší, ba nepatrná. A pohled na mapu

poskytne další doklad o ekologickém významu zdejší ochrany přírody – běžně zpřístupněné oblasti přírodních parků zabírají v průměru sotva desetinu jejich plochy a 91 % rozlohy je kategorizováno jako divočina (obdoba naší první zóny národních parků). Z pohledu ekologického vzdělávání a krajinné ekologie jsou zajímavé nejen ryze přírodní lokality, ale také četné památky na předkolumbovské osídlení této části severoamerického kontinentu – o nich a dalších přírodních parcích třeba někdy příště, protože omezený prostor článku dovolí jen stručný pohled na zvolené téma pouštních ekosystémů.

1) MOHAVSKÁ POUŠŤ

Píscito-kamenitá poušť o rozloze cca 35 000 km², nazvaná podle indiánského kmene Mohavků. Její hranice vymezují tektonické zlomy, horská pásma i vegetace – najmě na severovýchodě je víceméně jediným vodítkem rozsah areálu juky krátkolisté. Roční srážky zde činí 45 až 130 mm. Z kalifornské části pouště si připomeňme dvě významná chráněná území.

Národní park Death Valley (Údolí smrti)

Zaujímá plochu 13 518 km² ve stejnojmenném horském údolí na severu Mohavské pouště a táhne se v délce téměř 230 kilometrů při šířce mezi 8 a 25 kilometry. V roce 1933 zde byla zřízena menší přírodní památka, o jedenadvacet let později rozšířená na současnou výměru v kategorii národního parku. Patří k němu horské hřebeny a pestrá barevná skaliska prostoupená hluboko-

MIMO SEZÓNU A LEVNĚJI

Můžete-li do amerických přírodních parků jet mimo hlavní turistickou sezónu, třeba na jaře, zvolte takový termín! Uvidíte přírodu v zajímavé fenofázi, v pouštích nebudete trpět vedrem a ušetříte si starosti s hledáním noclehů v sezónně přeplněných kempech či lodžiích (jejich předchozí rezervace je sice možná přes internet, ovšem omezí svobodu vašeho pohybu). I noclehy v té době bývají levnější, a další finance ušetříte nákupem „National Parks and Federal Recreational Lands Annual Pass“, vstupní karty pro celou osádku automobilu, která rok platí v síti federálně chráněných území USA – vše za pouhých 80 dolarů. Po příjezdu do parku zajděte s kartou do návštěvnického centra, kde zdarma dostanete barevnou informační skládku a ve formě „novin“ aktuálního průvodce s mapou a radami pro dané území. V samoobslužných kempech si místo raději zajistíte hned po ránu – zaplatte do kasičky a doklad se jménem ponechte na vybraném stanovišti.

Pouště na jihozápadě Severní Ameriky – 1) Mohavská poušť (Kalifornie, Nevada, Arizona; 2) Sonorská poušť (Kalifornie, Arizona a Mexiko)
– podle www.wikipedia.com

↖ Kaňon Natural Bridge
v NP Death Valley
→ Zabriskie Point v tomtéž
národním parku

kými kaňony, vyhaslé sopečné krátery, solné pláně, písečné i kamenité pouště a několik oáz.

Údolí je nejteplejším místem Severní Ameriky s letními teplotami běžně okolo 40 °C, zimní průměr se pohybuje kolem – 15 °C. Záznam o červencovém maximu 57,1 °C pochází z roku 2001 od Furnace Creek a jen o půl stupně pokulhává za světovým rekordem ze Sahary; na Furnace Creek bylo letos v březnu naštěstí jen „typické evropské léto“ a vizuálně jsme se ještě mohli ochlázovat pohledem na okolní tři tisíce metrů vysoké hory, pokryté sněhem...

Odedávna zde sídlí nevelká populace indiánů Timbiša Šošone, ale první evropští přistěhovalci sem dorazili až před polovinou 19. století, když v roce 1849 vypukla kalifornská zlatá horečka. Během několika let bylo zlato i stříbro vytěženo, ale o tři desetiletí se težaři na čas vrátili, protože v údolí byl objeven borax. Napříč pouští odvážely vytěženou a upravenou surovinu povozy o hmotnosti okolo 30 tun, tažené spřežením více než dvaceti mul – neformné wagony a cisterny dodnes stojí leckde v pustině jako mlčenlivé památníky. Údolí, nepříliš přívětivému pro lidský život, zůstalo od těch dob také jméno – Death Valley...

Ve skutečnosti zdaleka není mrtvé – přírodovědci zde napočítali téměř tisíc druhů rostlin a živočichů, přizpůsobených specifickým pouštním podmínkám. V ekologické adaptaci došly nejdál organismy, které osídlují rozsáhlá slaniska, třpytivou krustou pokrývající plochu zhruba 8 x 65 km. Zůstala tu po vyschnutí jezera Manly, které po stovky tisíciletí zaplavovalo podstatnou část údolí – jeho nepatrným pozůstatkem je většinu roku vyschlé, pohledově atraktivní a turisty často navštěvované jezero Badwater, ležící 86 m pod úrovní mořské hladiny.

Biolog však užasne především na okraji slanisek v lokalitě zvané Salt Creek. V křehkém ekosystému mlékého úvalu, kde na půdě pokryté výkvěty soli rostou keříky slanomilné vegetace, je v délce několika stovek metrů zřízena povalová naučná stezka. Vede kolem až několik metrů širokého potoka, v průměru ale jen asi decimetru hlubokého, a jak naznačuje jméno, poctivě slaného, jehož voda se dokáže prohrát na 45 °C. A přesto nabízí zdánlivě vsední, v da-

ných podmínkách však téměř neuvěřitelnou podívanou – víří v něm nejen drobní bezobratlí, ale i hejna několik centimetrů dlouhých halančíkovců slaništních (*Cyprinodon salinus*), rybek, které dokládají schopnost života obsadit téměř každou ekologickou niku. Bez nadsázky se vši parádou, když v době tření se samečkové jedinečně vybarví...

Halančíkovci (angl. pupfish) původně osídlovali sladké vody vnitrozemských jezer. Když po skončení poslední ledové doby před 10 000 lety jezero Manly začalo vysychat a narůstala jeho salinita, postupně se přizpůsobovali změněným podmínkám a dokázali přežít v dnes vysychavém slaném potoce, kde z původní formy vytvořili nový endemický poddruh. Není divu, že vědecky byli popsáni až v roce 1943, i to, že dva další příbuzné poddruhy v historické době už vyhynuly. Halančíkovci slaništní proto patří na seznam ohrožených druhů.

A ještě jeden zážitek chci zmínit, byť není příkladem biologického, ale svérázného „geologického“ života Údolí smrti; týká se „nejtypičtějšího“ úseku pouště s písečnými ergy poblíž oázy Stovepipe Wells. Přesypy se tu zvedají až do třicetimetrové výšky a na povrchu jemného písku, jehož pohyb jen nepatrně blokují nepočetné žlutě kvetoucí „kreosotové“ keře *Larrea tridentata*, zůstávají patrné nejen stopy kojotů či tarbíkomyší (*Dipodomys*), hlodavců připomínajících malé klokánky, ale také pouštních potemníků – otisky broučích nožek tvoří souvislé řetězky, na první pohled zaměnitelné se stopami plazů. A mezi nimi se ovšem proplétají i šlépěje našich pohorek...

Stoupal jsem na jednu z vyšších dun, když mi nečekaný poryv větru shodil plátěný klobouk, který se potom – jak v Ježkově písničce – hnul pouštní krajinou. Stačil jsem ho natočit kamerou, ale pak zahučel vítr a slunce zmizelo za prašným mrakem. Písečná bouře! Znal jsem ji jen z dobrodružných filmů a knih, ale najednou se ocitám v jejím středu. V pravý čas na správném místě... Je pološero jak ve sněžné vánici, kolem hučí vítr a nadnáší proudy písku, které se ženou přes duny, jemná zrnka pronikají do vlasů, uší, za košili i do bot. Víím, že riskuji zdraví optiky, ale dobrodružství musím zaznamenat, a tak kráčíím zády k větru a fotoaparát i kameru skrývám pod bundou, jen občas dovolím vykuknout některému z objektívů. Zahlazený přívály písku zmizely stopy lidí i zvířat v několika okamžicích, ale svědectví o nádherném dobrodružství a setkání s přírodními silami mi zůstalo zachováno natrvalo – v paměti i na záznamu optických přístrojů...

Národní park Joshua Tree

Oblíbená destinace turistů, horolezců a přírodovědců v jihovýchodní Kalifornii, resp. na jihu Mohavské pouště, dostupná jednodenním přejezdem z losangeleské aglomerace; původně národní památka, od roku 1994 národní park o rozloze 3 196 km², z nichž tři čtvrtiny jsou krajinářsky kategorizovány jako divočina. Jeho jádrem je žulová hornatina, kde povrchové tvary – původně hranaté skalní bloky – zaobličila eroze do výchozů připomínajících útvary v našich pískovcových skalních městech, tím spíš, že zdejší hornina má pískové zbarvení.

Název území pochází od indikačního druhu Mohavské pouště – juka krátkolistá (*Yucca brevifolia*), v angličtině Joshua tree – Jozuův strom. Výrazně rozvětvená stromovitá juka totiž prvním evropským osadníkům připomínala paže vztažené k nebesům, či snad křesťanské kříže, a podle toho podle dali rostlině biblické jméno. Juka krátkolistá se hojně vyskytuje hlavně v severní části parku, kde provází skalní města a na plošinách tvoří jakési řídko-lesí, v jižní polovině území je naopak hojná juka mohavská (*Yucca schidigera*), kdysi významný zdroj přírodních vláken pro indiánské tkalce a dodnes využívaná jako léčivá rostlina. Na pomezí jejich rozšíření v Pinto Basin leží „kaktusová zahrada“, téměř souvislý a hustý porost cylindropuncií cholla

[čoja], asi půldruhého metru vysokých a hojně se větvičích sukulentů. Husté světlé trny jim – s trochou nadsázky, odmyslíme-li si pichlavost – dávají téměř hedvábný vzhled. Odtud také pochází anglické jméno nejhojnějšího druhu *Cylindropuntia bigelovii* – „teddy-bear cholla“, čili opuncie plyšový medvídek.

Národní park Joshua Tree byl pro nás poslední zastávkou z asi tuctu přírodních a historických lokalit amerického Jihozápadu. Nezklamal očekávání zahrady pouštních květů – keřů i bylin všech barev, jimiž jsou obdařena hlavně jeho jižní úbočí; a také v nitru parku, který z povzdálí vyhlíží jako nehostinná kopcovitá poušť, byla malebná a kvetoucí místa. A v nich řada typických živočichů, nanejvýš ptáků – například

← Juka krátkolistá (*Yucca brevifolia*), v angličtině Joshua tree
← Skalní město v NP Joshua tree

duhovými barvami hrajících kolibříků, strnádka černohrdlá (*Amphispiza bilineata*) či biogeograficky zajímavý palmovník tmavý (*Phainopepla nitens*) s nápadnou chocholkou, který je rozšířený hlavně ve Střední Americe a v Joshua Tree má severní hranici areálu.

A pokud k životu v poušti započítáme i lidi, dává národní park příležitost k přímo dobrodružným vizím. Na jihu v oáze Cottonwood je pod vysokými palmami zachován základ primitivního mulou hnaného rudního mlýnu – tzv. arrastry – z časů zlatokopecké horečky na přelomu 19. a 20. století. A na severu je třeba se zastavit uprostřed jednoho z mnoha skalních měst a v úctě pohlédnout na posvátné místo původních indiánských obyvatel. Stěny skalních výklenků tu zdobí petroglyfy, nástěnné malby s magickými obrázky, duchovními symboly i jedinečnými kresbami zvířat...

2) SONORSKÁ POUŠŤ

Osmá nejrozsáhlejší poušť světa (320 000 km²), ze světových pouští však s nejbohatším zastoupením rostlinných a živočišných druhů, a prý také z nich nejkrásnější. Jsou tu písčné, kamenité i hlinité oblasti s obnaženým povrchem i s porosty keřů i stromů, opuncí a dalších kaktusů, mnohdy stromovitého vzrůstu. Ekologicky lze rozlišit pouštní lokality, společenstva keřů a malých keřovitých rostlin, a oázy. Asi nejatraktivnějším úkazem pouštních společenstev jsou sloupovité (svícnovité) kaktusy saguaro (*Carnegiea gigantea*), které daly jméno jednomu z arizonských národních parků.

Národní park Saguaro

Park tvoří dva územní segmenty u arizonského Tucsonu o celkové rozloze 370 km², z nichž 80 % představuje divočina. Hornatým pouštním terénem vede přes 260 km turistických stezek a budiž popravdě řečeno, že pod žhnoucím sluncem i na jaře je po nich průchod značně náročný a bez zásob vody nemyslitelný (na mysl se při tom opakovaně vrací úvaha, jak je tu asi v červenci...?!). Pro ekologa (a nejspíš pro každého) je však exkurze v Saguaru nezapomenutelným zážitkem, protože putování vede krajinou vskutku exotickou, které dominují štíhlé sloupky

kaktusů saguaro, tyčící se z podrostu keřů a dalších pichlavých sukulentů až deset či patnáct metrů vysoko (takové exempláře prý váží osm i více tun).

Kaktusy saguara jsou dlouhověké a pomalu rostoucí rostliny. V prvním roce měří okolo 6 mm, v 15 letech okolo 30 cm, po 60 letech přesáhnou metr a půl; okolo 75 let se na sloupovitěm kaktusu objeví první „větve“, ve 100 letech už může vrchol dosáhnout výšky přes 7 metrů, přičemž maximálního vzrůstu tyto kaktusy dosahují ve věku 150–200 let. V posledních desetiletích se však rozmnožování saguar téměř zastavilo – vinou člověka... A to v důsledku řetězce příčin, jehož obdobu známe z mnoha míst světa: od konce 19. století chovají arizonští farmáři obrovská stáda dobytka a pro jejich ochranu důsledně tlumí početnost kojotů; narůstající populace pouštních hlodavců pak „úspěšně“ sežírá většinu mladých kaktusů, navíc ještě ohrožených vymrzáním během tužších zim. V tomto ohledu by paradoxně mohlo pomoci globální oteplování, ale jeho vlivy sledují místní badatelé teprve asi dvanáct let a ještě nedovedou přesně odhadnout důsledky. Je však jisté, že civilizační vlivy unikátní území národního parku Saguaro už ovlivňují a ovlivňovat budou i nadále...

Národní přírodní památka Organ Pipe Cactus

Americké ochránce přírody nepochybně ctí, že řadu chráněných území nazvali podle nápadných rostlinných druhů, což platí také o jedinečné lokalitě na jihu Arizony poblíž města Ajo u mexických hranic – přírodní památka zde byla zřízena v roce 1937 na ploše 1338 km² a nazvána podle jednoho z 28 místních druhů kaktusů. Symbolem území se stal „píšťalovitý“ kaktus *Stenocereus thurberi*, který na rozdíl od saguara vytváří trs s mnohočetnými sloupovitými „větvi“, dorůstajícími až 7 metrů výšky; zajímavostí je, že ho opylují netopýři.

Ani tady ovšem nechybějí sloupovitá saguara, a spolu s pestrobarevnými skalami, v nichž se jak had točí úzká silnička, přispívají k všeobecnému mínění, že z pouštních přírodních parků amerického Jihozápadu je tento nejkrásnější. Lze tu spatřit i leccos ze zvířeny, například tlupy prasátkům podobných pekari páskovaných (*Dicotyles*

torquatus), obdařených libozvučným místním jménem *javelina*. Anebo někde na odpočívadle se podaří na pár drobků nalákat „zemní veverku“ – sysla Harrisova (*Ammospermophilus harrisi*), podobného populárnímu čipmankovi. Je unikátním příkladem přizpůsobení pouštním podmínkám a snese nejvyšší teplotu prostředí mezi všemi savci. Jeho vysoce výkonné ledviny pomáhají v maximální míře využít všechnu vodu z potravy a její odpařování dýcháním a povrchem těla přispívá ochlazování organismu. Hlodavec si bez potíží dokonce může „přivodit horečku“, když v závislosti na okolní teplotě stoupá i jeho tělesná teplota až do 45 °C.

Zkrátka – poušť patří k přírodním zázrakům. Nejen mnohotvárností, svérázným „geologickým životem“ či mnohdy tajuplnou atmosférou, ale hlavně unikátním a specifickým pod-

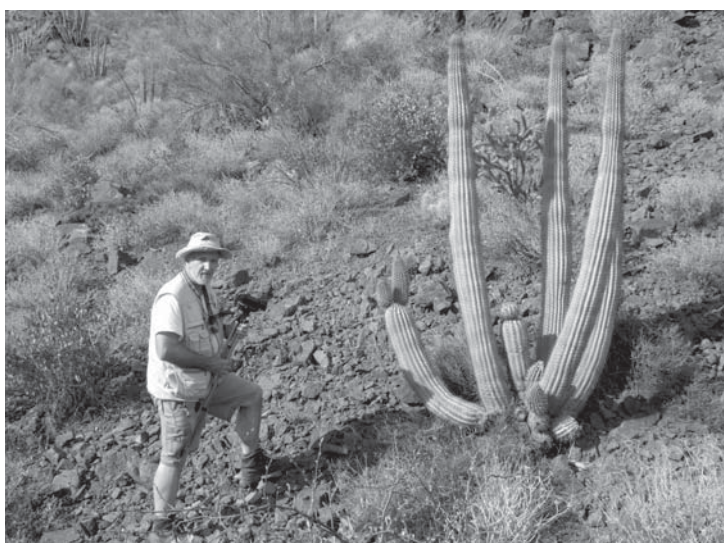
mínkám přizpůsobeným světem rostlin a živočichů. Jeďte se na ni podívat...

RNDr. Petr Rybář

gavia@seznam.cz

Foto autor a PhDr. M. Rybářová

Některé prameny: Farb P., 1975: Severní Amerika, země a život – čes. vyd. Artia, 200 str., Praha; Huxley J. [edit.], 1974: Grosser Atlas des Tierlebens – něm. vyd. Corvus Verlag, 208 str., Berlin; Záruba B., 1989: Život pouští – Albatros, 96 str., Praha; Zaletaev V. S., 1976: Žití v pustyni – Mysl, 272 str., Moskva; informační materiály National Park Service, U. S. Dept. of Interior; turistické průvodce; internet: <http://www.nps.gov>, <http://www.wikipedia.cz>, <http://cactus.rastislav.net/forum/weblog.php?w=15&sid=092dca-92079c6346321ad8f6e47543c7> a jiné

➤ Montezuma Castle
➔ Organ Pipe Cactus
ve stejnojmenném národním parku

Chcete-li se stát spoluautory bulletinu EVVO Ekoton a s ostatními čtenáři se rozdělit o své zkušenosti, předat jim informace o činnosti vaší organizace či jiné zajímavosti, věnujte pozornost následujícím pokynům. Jejich účelem je zvýšit a udržet solidní úroveň časopisu a také sjednotit autorský přístup přispěvatelů, aby texty nemusela přepracovat redakce, čímž mohou vzniknout mylné formulace a nepřesnosti.

Než se pustíte do psaní, posuďte, zda je vaše **téma** v něčem nové, obsahově objevné a aktuální, zda tedy **zaujme většinu čtenářů**, a zda vaše informace je dostatečně ověřená a podložená fakty. Jen takový příspěvek napíše a současně zvažte, pro kterou rubriku by měl být určen (i když právo konečného zařazení je vyhrazeno redakci). Podle toho zvolte formu jeho zpracování – naprostá většina informativních sdělení spadá do oblasti „*tiskových zpráv*“, a to bez ohledu na délku textu.

ZÁSADY PSANÍ ZPRÁV

„Zprávou“ je rozuměno nejen krátké sdělení, ale víceméně každý informativní text (mimo programových nabídek, reportáží apod.); zapomeňte na tradiční „úvod – stať – závěr“ (tedy na tvar článku připomínající klasickou pyramidu), protože zprávy se píšou **ve tvaru „opačné pyramidy“**:

– důležitý je výstižný **titulek** (název zprávy), který může být doplněn o **podtitulek**, informací titulku ještě rozšiřující – v obou případech však konečnou formu určí redakce;

→ pro podchycení čtenářského zájmu je rozhodující „**otevření zprávy**“ prvním odstavcem; jde o tzv. **perex** (tj. přitažlivě napsaný výtah statí, její abstrakt, který upoutá pozornost čtenáře); v aktuální grafické úpravě Ekotonu bude výrazněn kurzívou a po jeho přečtení už čtenář musí vědět, o čem bude dál řeč a alespoň zhruba „jak to dopadne“;

→ následuje **vlastní text zprávy**, v němž by se měla uplatnit i **titulní řeč** v uvozkách, tj. výroky informátora/-ů, výhradně *třetích osob* (trapně působí, když podepsaný autor přímou řečí cituje sebe sama); nemá-li se výslovně jednat o „*dopis čtenáře*“ pro rubriku krátkých sdělení, **zprávu rozhodně nepište v ich-formě** (chybně: „připravili jsme...“), ale **vytvořte ji v er-formě** (správně: „středisko připravilo...“) a bez osobních hodnocení, tj. jako objektivní informaci, přičemž vhodné je srovnání případných protichůdných názorů různých stran;

→ na konci zprávy je místo pro tzv. **background** („pozadí“), který ovšem není shrnutím textu nebo závěrem, ale patří do něho doplňující údaje (např. shrnutí historická a přehledná fakta, charakteristika zdroje informací, statistiky, internetové

adresy aj.), které případně mohou být vynechány, aniž by to poškodilo zprávu jako celek;

→ rozsáhlejší rukopisy čleňte na **kapitoly** a můžete v nich označit i tzv. **boxy** s důležitými vedlejšími údaji (např. životopisem mluvčího u rozhovoru atd.), které v tiskových stránkách budou zalomeny samostatně a graficky odlišeny.

PŘEHLED RUBRIK A FORMA JEJICH ZPRACOVÁNÍ

Bulletin Ekoton využívá standardních autorských a redakčních postupů, ale má *specifika daná posláním podporovat rozvoj EVVO v kraji*. Proto vedle „čtivých“ **zajímavostí** k němu patří i šíření **úředních informací**, tištěné **dokumentací a přehledů**, zveřejňování **programových nabídek** atd.

Úvodník – úvaha, fejeton, či zpráva o něčem aktuálním, „převratném“, zajímavém, rozumně provokujícím atd. – píše ho redaktor i přispěvatel, možná je **ich- i er-forma**, bez ilustrace či s obrázkem; zpracování úvodníku nutno předem dohodnout s redakcí.

Rozhovor – obvykle zajišťuje redakce, mohou však i přispěvatelé, a to nejlépe jako redigovaný přepis zvukového záznamu (písemná odpověď mluvčího na otázky připravené editorem bývá často příliš formální), finální text je doporučen autorizovat mluvčím; u rozhovoru je přípustná **ich- i er-forma**, žádoucí je foto a stručný životopis mluvčího.

Zprávy – tj. naplní většinu rubrik; **zásadně psát v er-formě** ve struktuře: **titulek (podtitulek)** – **perex** – **jádro zprávy** – **background**; v příloze nezapomenout na **popisky k fotografiím** a obrázkům; v přiměřeném rozsahu lze text doplnit logy, tabulkami apod. *Výjimka z er-formy* je možná pouze pro *dopisy čtenářů* a další osobně zaměřená sdělení např. nekrology apod. Žádoucí jsou i **krátké zprávy** v rozsahu několika řádků, či 1–2 odstavců.

Pomocník EVVO, obsahující nabídku programů, pomůcek, literatury, metodiky atd. – obvykle jde o **jednotné formálně upravený text v neosobní er-formě**.

Reportáže, jimiž jsou např. Postřehy odjinud, připouštějí objektivní i subjektivní přístup, tudíž lze je psát v **ich- i er-formě**.

TECHNIKA PSANÍ TEXTŮ & POZNÁMKY KE GRAMATICE A TYPOGRAFII

Texty, tabulky a popisky k obrázkům zpracujte běžným počítačovým způsobem v MS Wordu (optimálně Times New Roman, 12 b., v libovolném řádkování), v textu **nedělejte grafické úpravy** (nechte tzv. hladkou sazbu **bez kurzív, bez podtržení** apod.), nedělte slova a nezarovnávejte sloupec, ale text

ponechte na tzv. praporek zleva (nezarovnaný na pravé straně) – konečnou úpravu typografie provede redakce; před či za text však můžete připsat a podbarvením označit **osobní poznámky** k návrhu úpravy, výběru foto apod. – ty samozřejmě nebudou tištěny.

Běžné **zprávy pište v délce do cca 50 řádků**, delší jen rozhovory a reportáže, jejichž rozsah předem dohodnete s redakcí. Programová nabídka a další „inzeráty“ musí být připraveny podle vzorové typografické úpravy – při členění textu, psaní časových údajů aj. se řiďte podle starších čísel Ekotonu (optimálně podle č. 15/2011)! Na konci textu ke jménu autora nezapomeňte připojit i jeho *mailovou adresu*.

Digitální fotografie (případně lesklé kopie z fotolaboratoře, ale nikoliv ze stolní tiskárny), k nimž máte autorská práva, zasílejte pouze kvalitní (ne z mobilů!), **skeny** v rozlišení **min. 200 DPI**. **Popisky** sepište podle čísel snímků jako přílohu textu, krátké popisky mohou být také v názvech digitálních fotografií/souborů; uveďte autora snímků.

Texty řádně gramaticky zkorigujte (např. kolektivním čtením). Když po sobě čtete koncept, mějte na mysli zásadu autorského přístupu: „*Každé slovo, věta či odstavec, které mohu vynechat, jsou dílu ku prospěchu!*“

Zamyslete se nad přílišným využíváním „**módních slov** – „*zapojený, zapojili se (nejsmo elektrikáři!), realizace, realizovat, aktivita* a dalších; někdy se bez nich neobejdeme, ale čeština je bohatý jazyk a dává možnost **použít přírovné znějící synonyma**, např. *zúčastnit se, být při tom, podílet se, přihlásit se, být činný v... , provádět, činnost, činit*, nepřímo třeba *výuka, vzdělávací proces* atd.

Snažte se **omezit i typografické chyby** – z běžných nedostatků jde zejména o tyto případy:

→ chybějící či naopak vícenásobné **mezeře** – mezi slovy, či za tečkou nebo čárkou má být vždy jedna mezera (platí i pro číselné psaná data atd.);

→ rozlišujte **spojovník** (–) a mnohem častěji používanou **pomlčku** (·); tu vytvoříte např. sekvencí Alt0150 a **bez mezer** ji použijte **ve smyslu od-do**, resp. **až**, např. 12.–15. dne, 100–1000 ks atd.; pokud se ale v nuancích jejich používání nevyznáte, nezužujte, upraví je redakce!

→ dodržujte doporučenou **strukturu zpráv**, a pište je, jak bylo již uvedeno, **základně v er-formě**;

→ **nementorujte**, tj. vyhněte se osobním hodnotícím přívlastkům (nejčastěji *krásný, pěkný, chutný* aj.) a nevnučujte tak čtenáři váš názor – například podle vás „*krásná krajina*“ se někomu nemusí líbit, takže se ji snažte stručně charakterizovat, aby si čtenář mohl udělat vlastní názor.

(red.)

Vydává:

Královéhradecký kraj
Regiocentrum Nový pivovar
Pivovarské náměstí 1245
500 03 Hradec Králové

Redakce:

Mgr. Iva Svobodová, OŽPZ Krajského
úřadu Královéhradeckého kraje
(isvobodova@kr-kralovehradecky.cz)

Technické zajištění a administrace:

Středisko ekologické výchovy SEVER
– krajský koordinátor EVVO
Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové
e-mail: sever-hk@ekologickavychova.cz
tel. 495 580 319, 739 203 209

**Ekoton je registrován MK ČR
jako periodický tisk
pod č. E 15066**

Redakční rada:

Mgr. Radka Urbánková (SEVER)
Ing. Daniel Bílek (Správa KRNP)
Ing. Josef Brát (OŽPZ KHK)
RNDr. Petr Rybář
Mgr. Alena Kosinková
Petr Kutáček, grafik

Náklad: 800 ks

Tisk: Polygraf, s.r.o.

Číslo 16/2011

Neprošlo jazykovou úpravou

**Číslo 17/2012 má uzávěrku
5. 12. 2011 a vyjde v únoru 2012**

Příspěvky do dalších čísel
posílejte na adresu redakce –
isvobodova@kr-kralovehradecky.cz

**EKOTON objednávejte na adrese
střediska SEVER – viz výše**

Zdarma

KONTAKTY/DŮLEŽITÁ SPOJENÍ:

Krajský úřad Královéhradeckého kraje, odbor životního prostředí a zemědělství (OŽPZ)

Pivovarské náměstí 1245, 500 03 Hradec Králové
www.kr-kralovehradecky.cz

Pracoviště EVVO v odboru životního prostředí a zemědělství:

Mgr. Iva Svobodová, tel. 495 817 527, isvobodova@kr-kralovehradecky.cz

Pracoviště EVVO v odboru školství:

Mgr. Alena Kosinková, tel. 495 817 266, akosinkova@kr-kralovehradecky.cz

**Krajský koordinátor EVVO SEVER nabízí konzultace k projektům
a programům EVVO, půjčování materiálů apod.**

Pokud potřebujete poradit s vašimi projekty, zapůjčit publikace,
videokazety, pomůcky a jiné materiály k EVVO, můžete se kromě výše
uvedených kontaktů na Krajském úřadu obrátit také na Krajského
koordinátora EVVO:

Středisko ekologické výchovy SEVER (Krajský koordinátor EVVO)

www.sever.ekologickavychova.cz

Horská 175, 542 26 Horní Maršov
sever@ekologickavychova.cz, tel./fax 499 874 280,
nebo

Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové
sever-hk@ekologickavychova.cz | tel. 495 580 319
případně

Úpická 146/18, 541 01 Trutnov
sever-adm@ekologickavychova.cz | tel. 739 203 201

NÁVRATKA – OBJEDNÁVKA BULLETINU EKOTON:

POZOR! Ekoton vychází dvakrát ročně a je distribuován zdarma. Další čísla však
dostanou jen ti, kdo si je objednají. Pokud jste si tedy dosud Ekoton neobjednali
a máte o něj zájem, zašlete vyplněnou návratku (nebo její kopii – stačí i e-mailem)
s objednávkou na adresu Středisko ekologické výchovy SEVER, Krajský koordiná-
tor EVVO, Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové; e-mail sever-hk@ekologicka-
vychova.cz

Nabídněte Ekoton dalším zájemcům, nakopírujte návratku i pro své přátele.
Lze si vyžádat další výtisky...

Objednávám zaslání bulletinu Ekoton

Jméno: _____

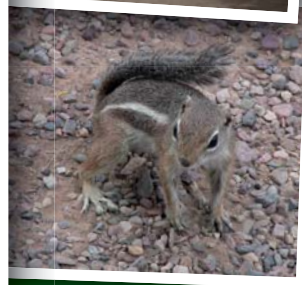
Název organizace: _____

Počet ks _____

Adresa, na kterou si přeji Ekoton zasílat:

Telefon: _____

E-mail: _____

Život v pouštích amerického Jihozápadu: indiánské pueblo Wupatki z předkolumbovské éry (12. stol., Arizona); historické dobytčí napajedlo v oáze národního parku Joshua Tree (Kalifornie); vegetace skalních měst v témže parku (na foto je tzv. Lebková skála); indiánská skalní kresba divoké ovce tlustorohé (NP Joshua Tree); jeden z mnoha druhů široce rozšířených opuncí (*Opuntia* sp.); syseľ Harrisův (NP Organ Pipe Cactus, Arizona); vůdčí druh pouštních keřových společenstev „kreosotový“ keř (*Larrea tridentata*). Foto Petr Rybář ke článku na str. 33–37.